

Přítomnost

ROČNÍK VII.

V PRAZE 16. ČERVENCE 1930.

ČÍSLO 28.

H. H. Krause:

Dvojitá neutralita na věky věků.

Ať se jedná o kteroukoli vlasteneckou otázku, o němčinu v Praze a jinde v republice, o německé zvukové filmy, o náš cizinecký ruch, o orientaci naší zahraniční politiky, o otázky církevní, sociální, historické, nebo konečně i o sokolskou krizi, vždy se projevuje dvojitá mentalita: sentimentální nebo kritická, vřelá nebo chladná, více citová nebo více rozumová, romantická nebo realistická. Jsou ovšem též projevy mentality kompromisní, ale zajímavější, charakternější a průbojnější jsou vždy projevy jednoho z obou uvedených, někdy i obou způsobem zde pojmenovaných, ryzích typů. Ostatně i projevy kompromisní lze vždy snadno rozložit ve dva odlišné prvky, v jeden, který pisatel opravdu leží na srdci, který je výrazem jeho vlastního poslání, a v druhý, kterým jenom dekoruje pro foro publico, k vůli vlídnějšímu přijetí, své názory. Oba typy jsou oprávněné, nutné a žádoucí, oba jsou ovšem jednostranné (s historického hlediska), spolu nesmiřitelné, navzájem bojující svatou válku. Člověk kritický připadá vždy člověku sentimentálnímu bezcitu (poněvadž má opravdu — poměrně — méně citu, anebo, chcete-li, považuje za dobré potlačovat cit ve prospěch rozumu), člověk sentimentální člověku kritickému trochu nahlouplý (poněvadž je opravdu — poměrně — hloupější, anebo, chcete-li, považuje za dobré věřit quia absurdum est). Někdy je však žádoucnější, užitečnější a spravedlivější ten typ, jindy onen. V době národního probuzení nebyl by asi na svém místě, na místě nejvyššího dirigenta, typ kritický. Bylo třeba romantiky Palackého. Je ovšem škoda, že jsme neměli, jako jiní národové, v době pro nás nejdůležitější dioskourskou dvojici obou typů, odpovídající Rousseauovi a Voltairovi, Schillerovi a Goethovi, Tolstému a Dostojevskému. Na prahu našeho nacionalismu stojí jenom postava velkého romantika. Všechny názory romantikovy podléhají však v následující generaci poměrně snadné a vždy oprávněné kritice vystřízlivělého rozumu. Byl-li vrcholný pól české národní mentality v pathosu Palackého, je dnes v Masarykově kriticismu. Všechny sentimentální povahy jsou proti němu — nemyslím to politicky, nemyslím na odpůrce Masarykovy osobnosti, anebo, nemyslím to jenom politicky, nemyslím tím jenom na odpůrce Masarykovy osobnosti. Nejnadšenější ctitel „tatička Masaryka“ může býti v praktickém národním životě jeho antipod a jeho největší nepřítel. Charakterní, kritický jeho odpůrce může býti jeho věrný a vděčný žák. Stojíme-li stranou politických polemik, hodnotíme-li kulturně-historicky, popisujeme-li pouze projevy české mentality, vidíme i u nás, jako v každém kulturním národě, dioskourskou dvojici, časově však od sebe vzdálenou, nejvyššího patrona romanticismu, Palackého, a nejvyššího patrona kriticismu, Masaryka. Proto není ve rčení, že je Masaryk dovršitelem českého obrození, ani té nejmenší byzantské nadsázky. Pomníky, společně Palackému a Masarykovi, byly by u nás více na místě, než schille-

rovsko-goethovské pomníky v Německu. Neboť je-li v každém Němci, v nejlepší části jeho duše, převládající direktivní sklon buď k Schillerovi nebo ku Goethovi, je v každém dnešním Čechu jako (ať uvědomělá či neuvědomělá) složka normativní buď pathos Palackého nebo kriticismus Masarykův. Jenom zde lze třídit duchy.

Vidíme to v přetřásání každé aktuální věci. Jsme-li toho přesvědčení, že je nám dnes více třeba kriticismu než pathosu, více strážlivého rozumu než citového nadšení, buďme důslední a nebojácní (vůči pomluvě z vlašného vlastenectví). Anebo dáváme-li přednost citu před rozumem, buďme aspoň upřímní a vyznávejme s církevním otcem: credo, quia absurdum est. Lidé, nalézající se dnes v kritickém postoji k romantickému patriotismu, vystavují se ovšem u lidí více sentimentálních (třeba sebebrutálnějších, což si neodporuje) než kritických podezření chladu a nelásky k nejvyšším společným ideálům. I kdyby zde — poměrně — chlad a neláska byly (v. nahoře), oprávněná kritika je důležitější a etičtější než neoprávněný pathos. To vše platí též o dnešní situaci sokolské. Chce-li Sokol býti nadále strážcem národních ideálů, chce-li zůstatí věren svým vlastním zásadám o věčném ruchu a věčné nespokojenosti, o důsledné pokrokovosti a demokratičnosti, o direktivě od češství k lidství, musí se snažiti o charakterní syntézu (která není kompromisem) nacionalismu Palackého (a Tyršova) a realismu Masarykova (a Benešova), aby se nestal mluvčím lidí pouze určité povahové mentality a určitých politických názorů. Jistě, že ohromná většina Sokolů miluje Masaryka (nejenom jako osvoboditele a presidenta, nýbrž i jako nejvyššího učitele národního smýšlení), ale nevidíme dosud, anebo neviděli jsme až dosud, že by kriticism a realism Masarykův měl vliv na národní výchovu, jak ji Sokol propaguje. Jakýsi krůček kupředu nastal ovšem usnesením VII. valného sjezdu, avšak sympatická ta „usnesení“ jsou příliš kompromisní, eklektická, akademická, jenom pokulhávající za duchem doby, než aby měla v sobě průbojnou sílu. A potom: kde je opravdová vzdělávací činnost v jednotlivých, která by z oněch „usnesení“ činila občanské názory Sokolů?

Tyrš byl propagátor Palackého nacionalismu a stojí a padá s Palackým. Uznává-li Sokol, že se český nacionalism vlivem Masarykovým značně změnil, musí tomuto poznání v praktické výchově svých členů učiniti zadost. Dnes je však ještě situace taková, že důsledný žák Masarykův, důsledný hlasatel jeho názorů, rad a pokynů v našem národním životě, se jeví vůči zbalzamovanému tradičnímu smýšlení sokolskému, vůči celé oficiální sokolské praxi dnešní, jako nebezpečný novotář, jako „špatný vlastenec“. Dnešní Sokol nemá jenom vřelé srdce národní, které má vždy podržeti, ale má také ještě rozpálenou hlavu ve věcech národních, čeho by nemělo býti. Hodně, hodně kritiky je třeba, mnoho chladného, nelitostného rozumu, mnoho odvahy k opravdovému pokroku a ideové ujasněnosti, méně pathosu a citových mlhovin, více opravdové průbojné tvrdosti v názorech, kriticky vytříbených, méně domnělé (pouze vnější) ráznosti, méně pruského drillu, a to za zvýšenou evropskou úroveň.

P O Z N Á M K Y

Rašín.

Dvakrát v poslední době bylo připomenuto jméno dr. A. Rašína. Jednou s ním přišel „Venkov“, který národní demokracii vyložil, že s Nár. Rolnickou Jednotou dělala politiku špatnou. Byl to dr. A. Rašín, který podporoval toto tažení Národní Rolnické Jednoty proti agrárníkům. Po druhé pak „Nár. Listy“ vzaly — proti projevu Kuneše Sontága v ochranu deflační politiky dr. Rašína, která — dle některých názorů — jest jednou z příčin hospodářské a finanční naší krise.

Se jménem dr. Rašína provozuje národní demokracie nehezku hru. Toto jméno, které má svoje místo v naší historii, ponížila národní demokracie na instrument agitace. Potírání odpůrce jménem Rašínovým stalo se běžným zvykem v národní demokracii. Velmi často má levice na talíři, že ona to byla, která vrahu dr. A. Rašína vtiskla do rukou revolver. Zejména těm „zbožševisovaným legionářům“ to bylo připomínáno velmi často. Dr. Rašín byl potírán. Nebyla to jen levice, která naň útočila. Byli to na př. agrárníci, kteří velmi ostře šli proti Rašínovi. Byli v té době i teoretikové, kteří odmítali finanční plán dr. Rašína. V tomto boji dr. Rašín rány přijímal a rány rozdával. Rašínův životopis bude hezký i bez národně-demokratického zkrášlování. I tehdy, když přijdou národní hospodáři a finanční politikové, kteří prokáží, kde se dr. Rašín mylil. Životopis dr. Rašína — ovšem v zpracování ne národně-demokratickém — prokáže robustnost, průbojnost politické povahy dr. Rašína. To byla jedna z příčin, pro kterou dr. Rašín považoval v zájmu české věci potírat politiku dr. Kramáře. Byl to V. Dyk, který mu tehdy statečně sekundoval. Potíraje dr. Kramáře, byl V. Dyk před úkolem vděčnějším a záslužnějším, než dnes, kdy V. Dyk jest specialistou v potírání Hradu. I tehdy, když mladočeši a státoprávníci ve státoprávní a později národní demokracii zakopali sekyru válečnou, není poměr Rašín-Kramář tak jednoduchý. Za války v procesu proti dr. Kramářovi a proti dr. Rašínovi tvrdší politická natura Rašínova se projevila jasně; zápisník dr. Rašína z té doby zapisuje si poznámky o dr. Kramářovi velmi chladně. Skoro nevrle. Dr. Kramáře bolelo vězení daleko více než dr. Rašína. A tato povahová různost dr. Kramáře a Rašína byla patrna i v státoprávní demokracii. Dr. Rašín byl tvrdý. Autoritářský. Tvrdý v sekretariátě i v „Nár. Listech“.

Tu dnešní nedůtklivost, urážlivost, uraženost má dnešní národní demokracie po dr. Kramářovi. Když byl dr. Rašín živ, byl on vůdcem národní demokracie; ale nepotrpěl si na oslavování. Mnoho lidí se uplatnilo v národní demokracii teprve po smrti dr. Rašína. Ne na prospěch národní demokracie. Dr. Rašín dovedl je udržeti v mezích. Tvzení, že národní demokracie s Rašínem by se nedostala na scesti, na jaké se dostala, má mnoho do sebe.

Národní demokracie velmi často agituje jménem dr. Rašína. Podíváme-li se však střizlivě, co učinila literárně i jinak pro uchování památky dr. Rašína, vidíme, že je toho velmi málo. Stát na paměť dr. Rašína (na př. Rašínův fond a j.) vykonal více než strana, která se ho při každé příležitosti dovolává. Je to velmi chudá žeh. Rašín student, Rašín v pokrokovém hnutí, státoprávník, za války, Rašín ministr, jeho korespondence, jeho činnost po válce, to vše jest národními demokraty velmi chudě zhodnoceno. Rašínovy články před válkou i po válce, to vše jest jen v časopisech, ač by bylo na snadě je vydat. Národní demokracie mnoho se dovolává svých lidí. Ale málo je zná, málo je studuje. Malíčkový detail: jeden z redaktorů „Národních Listů“ vypsal v „Ránu“ historii redakce „Národních Listů“. Byla to pilná, ne nezajímavá práce. A autor pak hledal mecenáše, který by mu pomohl tuto práci vydat. Myslím, že ho nenašel. To se stalo v národní demokracii, která by měla být vděčna tomu, kdo jí sepíše historii redakce „Nár. Listů“. Po Rašínovi jest pojmenováno mnoho ulic. Národ se domnívá, bůhví jak tím oslavuje lidi slavné. Jest několik bust dr. Rašína, několik pamětních čísel novin.

Ale to vše nezakryje fakt, že národní demokraté pro poznání a uchování práce dr. Rašína vykonalí velmi málo. A to málo, co udělali, jest v nepoměru s tím, jak často se dovolávají dr. Rašína.

Rašínovu památku nezmenší ten, kdo se podívá i kriticky na jeho práci. Ale škodí jí ti, kteří si z památky dr. Rašína dělají nástroj agitace. Národní demokraté se velmi často ohánějí Rašínovým: blaho republiky budiž nejvyšším zákonem. Toto heslo jest starší, hodně starší Rašína. Ale to nevadí. Vadí to, že národní demokracie nešla pod tímto heslem.

V. G.

ŽIVOT A INSTITUCE

Jan Pelikán, tajemník Československé obce sokolské:

Sokolstvo, jeho skutečný stav a obtíže.

1. Úvod.

V poslední době objevila se v „Přítomnosti“ i jinde řada úvah o Sokolstvu. V jedné z nich byla také zmínka o tom, že kritisovati Sokolstvo lze jen s nebezpečím, že kritik bude označen za škůdce Sokolstva či národa. Myslím, že mohu klidně prohlásiti: Je-li skutečně ve veřejnosti takovýto dojem, nenese na něm Sokolstvo viny a nebylo by spokojeno s tím, kdyby se taková praxe vžila. Kritika je potřebná každému lidskému dílu. Sokolstvo se jí nebojí a nemusí bát. Čeho si však Sokolstvo naléhavě žádá, je, aby bylo kritisováno spravedlivě a věcně, a aby kritik přihlížel vždy ke všem okolnostem, jež sluší uvážiti. Jednodušeji řečeno, aby kritik dokonale ovládal věc, kterou kritizuje, nejen obecně, ale i speciálně sokolsky, a aby byl objektivní. Na důkaz toho, že se Sokolstvo nevyhýbá kritice, chci v několika kapitolách ukázat jeho vlastní problémy a potřeby, o nichž je možno diskutovati. Chci ukázat na některé názory v Sokolstvu valně rozšířené, jež snad lze kritisovati. Tím chci přispěti k tomu, aby se mohli zúčastniti této diskuse i lidé, kteří se o Sokolstvo vážně zajímají, byť i nebyli členy Sokola a neznali jeho vnitřní složení, jeho potřeby a bolesti z vlastního názoru, a to bez nebezpečí, že se jim bude vytýkati neznalost nebo nevědomost, či konečně nedbalá povrchnost. Proto prosím za omluvu, budou-li moje kapitoly o něco delší.

II. ČÁST PROGRAMOVÁ.

2. Vlastní účel Sokola.

Chceme-li pochopit vlastní účel Sokola, nezbyvá, než si stručně představit dobu jeho vzniku. Je to počátek druhé poloviny minulého století. Národ, který se probudil k novému vlastnímu životu jedva před padesáti lety, prožil v té době již několik vývojových etap. Po obrození jazykovém, jímž se musilo pracně dokazovati, že je československý jazyk schopen vyjádřiti pojmy soudobé vzdělanosti, přišla doba politického uvědomování národa a počátky jeho života na poli vědeckém a uměleckém. Vždyť byla tehdy v Praze jediná zněmčená universita Karlo-Ferdinandova, zcela německé bylo střední školství, výhradně německé byly úřady, vojsko atp. Do této doby, kolem roku 1858—1859, spadá ideové zrození Sokola. Sokol vyrůstal z potřeby své doby. Na prahu nového politického života, který se rýsuje v diplomu říjnovém, na prahu nového uměleckého života, který slibuje stavba Národního divadla, na prahu no-

vého vědeckého života, o němž svědčí množství se řady vědců, kteří se hlásí k československému národu, přímo očividně vystupuje potřeba obrození vlastního charakteru národa a jeho mravní podstaty. Tak chápal potřebu doby a její volání zakladatel Sokolstva, Dr. Miroslav Tyrš. Když se stal doktorem filosofie, měl přímo vášnivou touhu uplatnit se v tomto směru nějakým způsobem; uvažoval o dráze učitelství, novinářské, spisovatelství a pod. Nebyl však spokojen; cítil, že to není ještě to pravé. Když pak v roce 1861 vznikla v Praze snaha založit česko-německý tělocvičný spolek a když byla zmařena vypjatým nacionálním citěním některých Němců, nastávala asi v duši Tyršově ona velká a slavná chvíle geniálního tvoření, o níž Tyrš sám napsal: „Myšlenka sokolská jako bleskem mne projela.“ Tyrš pochopil, že je k výchově národa v duchu jeho rodových tradic, k jeho charakterovému odlišení v souboru ostatních národů a přece k souzvuku s nimi v zásadách obecné lidskosti, že je k výchově jeho mravní a národní podstaty nejlepším prostředkem tělocviku. Tak vznikla v jeho duši ideální organizace výchovy národa ve všech jeho složkách a vrstvách tělocviku k ideálnímu lidské dokonalosti a národního svérázu. Proto se hovoří v Sokolstvu dnes jako bezmála před sedmdesáti lety o nezměněném a nezměnitelném programu Sokolstva, protože tento úkol a tento způsob nemůže být korigován v dohledné době nikým a ničím. Proto má Sokolstvo stejně před válkou jako po válce svůj úkol jasný a určitý, proto nemůže být nahrazeno ničím lepším přes svoje stáří a různé změny poměrů, v nichž působí.

3. Souvislost Sokola s národem.

Poslání Sokolstva, jež jsme vylíčili, sblíží osudy Sokolstva s osudy národa mnohem více a úžeji, než je to u jiných organizací, protože není vždy samozřejmé, co je skutečně v které době nejpotřebnější pro výchovu národa a co je opravdu nejlepším projevem jeho národního charakteru. Naopak právě otázka, čeho je národu nejvíce potřebí, co mu nejlépe prospívá, co jest jeho nejvlastnějším ideálem a projevem, bývala a jest posud otázkou velmi spornou.

Toto nebezpečí vnitřních sporů, ne pro otázky způsobu výchovy, ani pro konečný cíl, ale pro otázky dobové, vytušil a poznal Dr. Miroslav Tyrš sám velmi dobře. Vždyť právě on žil a působil se svým Sokolstvem ve dvou tak svízelných dobách, jakými byly doby války rakousko-pruské a jakými byly doby prvního štěpení národa na dvě politické strany a rozhodování jeho o tom, zda má jít s Rakouskem či proti Rakousku. V těchto dobách pronesl Dr. Miroslav Tyrš onu známou a přímo zaklínací formuli, která má zabránit na všechny časy přístupu politickým, náboženským a veřejným sporům do sokolských řad. Tyrš chce jen vychovávat, jen zdokonalovat, učit, vzdělávat, silit národ, ale k řešení dobových sporů nechce za žádných okolností propůjčit svého Sokolstva, ani za cenu popularity, ani k pokusům, ani jako zbraně, vůbec za žádných okolností a za žádných podmínek. Proto může klidně, hrdě a sebevědomě prohlášovat: „My nejsme pro strany, ale pro národ veškerý!“

Přes tuto jasnou cestu nelze způsobit, aby šly spory, které zuří v národě, kolem Sokolstva bez nejmenšího vlivu na jeho život. Sokolové jsou zase jen lidé a jako lidé jsou podrobeni všem lidským zákonům. A tak každý myšlenkový proud, každé duchovní úsilí, každý

názorový zápas obráží se i v Sokolstvu přímo i nepřímo a s každým jest se Sokolstvu vyrovnati. Sokolstvo jako hnutí lidové nemůže se však vyrovnávat s otázkami doby hned, jakmile jsou nadhozeny, protože ti, kteří zahajují boj o určité ideály v národě, jsou dál a výš než široké vrstvy lidové. Boj o ideály se dotýká Sokolstva tehdy, když se stává obecným, a teprve pak může i Sokolstvo k němu zaujmouti svoje stanovisko. Že je tomu skutečně tak, ukazují velmi jasně dějiny Sokola. V bojích Staročechů s Mladočechy prožívalo Sokolstvo svůj nehlubší úpadek. Proč? Boje byly tak vášnivé, že se Staročesi nemohli sejít s Mladočechy ani v Sokole. Když vzrůstalo hasičství, podporované vládou, poklesal Sokol. Když v letech devadesátých vstupovalo v život hnutí pokrokové, bylo i Sokolstvo zachváčeno jeho kvasem a reagovalo na ně založením činnosti vzdělávací, zakládáním ženských odborů, okázalým a vášnivým vystupováním národním atp. Když docházelo k bojům se sociálními demokraty, kteří odmítali připojit se k českým poslancům na říšské radě, mělo to mocnou odezvu v Sokolstvu, které v odpověď na hlášený internacionalismus zvýšilo svůj okázalý nacionalismus. Pokud pohodlný liberalismus zaměňuje svobodu víry za náboženskou lhostejnost, je i Sokolstvu lhostejno, zda jeho členové, nebo i celé jednoty asistují či neasistují při církevních slavnostech a zda se jeho prapory světí či nesvětí. (Prapor rozvinutý prvně Sokolem Pražským za života Tyrše a Fügnera nebyl posvěcen.) Jakmile však se stává náboženství nejen otázkou soukromou, ale i otázkou veřejnou, státní a sociální, odpoutává se Sokolstvo i od této lhostejnosti a čelí jí opět negací, to jest odstraněním každého styku s církvemi a s jejich obřady. Tak bychom mohli líčit ještě řadu podobných vlivů a událostí. Ze všech by však bylo patrné, že Sokolstvo, byť se úzkostlivě vyhýbalo řešení dobových otázek ve svých řadách, přece se tohoto řešení účastní tím, že je nuceno dříve nebo později reagovati na jeho průběh i výsledky po svém a se svého hlediska.

4. Sokol a spory o Masaryka a o fašism.

Uvědomíme-li si přesně tento charakter Sokola, vidíme jasně, že Sokol nemůže být ušetřen ani takových otázek, jako jsou spory o Masaryka a o fašism. Spory o Masaryka nejsou jen spory dneška. Již rukopisný boj, pak hilsneriáda, vystoupení „Času“, spory o smysl českých dějin atp. jsou věci, které se hluboce dotýkají i Sokola. Jestliže se v sokolských jednotách tu a tam rokovalo a snad i hlasovalo o pravosti Rukopisů, jestliže lidé orientovaní protizidovskými i v Sokole spílali Masarykovi židovských zaprodanců, jestliže mu v Sokole Pražském, kde byl tehdy členem, přibíjeli na skříňku v šatně škaredé a sprosté karikatury ze „Šípů“, které malovaly Masaryka jako ryjícího vepře a podobně, zdaž to nebyla reakce čistě dobová? Jak si tedy může někdo mysliti, že by mohl být těmito spory ušetřen dnes vnitřní život Sokola? Vždyť i Masarykovi odpůrci posud žijí a působí, vždyť celý životní názor, myšlenkový směr a způsob těchto vyslovených liberálů brání jim pochopit Masarykův realismus. Oni jej pochopit nemohou a nedovedou. Vždyť celá jedna politická strana již po řadu let bojuje ideově a někdy i osobně proti Masarykovi. Tento vliv veřejných projevů a vnitřního ustrojení jednotlivců nemůže přece být izolován v žádné organizaci; také skutečně není jediné politické strany, vyjímaje snad strany socialistické, v níž by nebylo silnější nebo slabší protimasarykovské křídlo. Jakým zázrakem mohlo by se zabránit, aby tomu nebylo i v Sokole? Je

tomu tak, a není proč to nepřiznat. Pokud budou Masarykovi odpůrci v československém národě, potud se budou vyskytovat i v Sokole, a to právě v takovém poměru, v jakém je Sokol k národu a v jakém budou v národě tito odpůrci. Stejně je tomu i s fašismem. Když fašisují křídla tří, čtyř velkých politických stran, jak mohou odolat tomuto vlivu někteří příslušníci Sokola? Zejména jak mu mohou odolat, když fašism nekriticky vyzvedá heslo vlastenectví, které bylo odedávna heslem sokolským a v dobách před válkou i nyní smyslem jeho působení a vtělením jeho programu.

Proto musilo Sokolstvo prožít své boje o Masaryka a o fašism. Jak Sokolstvo řešilo a řeší tyto otázky? Ne jinak než jako všichni ostatní: ze zorného pole svého vlastního poslání. Řekli jsme, že jest úkolem Sokola, vychovávat tělocvikem. Proto se Sokolstvo snaží vychovávat svoje příslušníky, aby pochopili, že různost názorů není škodlivá, pokud se neprojevuje osobním bojem. Snaží se vychovávat je k vyššímu a lepšímu poznání. Proto pořádalo v ČOS. i po župách školy Masarykovy, o jeho osobě i díle, proto se usneslo, že příslušníci fašismu mají být poučováni a teprve, když by se ukázalo, že jsou rozhodnými odpůrci demokracie, rovnosti a demokratických zřízení a zásad, jež Sokolstvo považuje za nerozlučné od národního ideálu, že mají být ze Sokola odstraňováni.

Není úkolem Sokola, řešit otázku Masarykova díla a jeho hodnoty pro národ nebo správnosti jeho cest, ale je povinností Sokola, ozřejmit jeho dílo a vybrat a použít z něho pro svůj výchovný úkol vše, co může prospět na sokolské cestě za výchovou národa tělocvikem a co blíže určuje náš národní a lidský ideál.

V těchto bojích vytýká jedna strana Sokolstvu byzantinismus, opuštění národní základny, porušení základního programu a kdo ví, co všechno. Druhá strana vytýká naopak neporozumění Masarykovu dílu, neurvalost a neslušnost útoků proti jeho osobě atp. Co může však dělati Sokolstvo samo? Nic jiného, než znovu a znovu bez vášně, bez zaujetí, bez hněvu učit, vzdělávat, zdokonalovat a silit duševně, tělesně i mravně všechny své příslušníky bez ohledu na stanovisko, které zaujmají, není-li zcela protichůdné základnímu charakteru a ideálu národa.

5. Je Sokolstvo ještě dnes všennárodním spolkem?

Tato otázka je dnes opravdu aktuální. Sokolstvo na svém pochodu za ideálem národa dospělo nejen vlastním přičiněním, ale i postupným rozvrstvováním národa k větší konkretisaci národního ideálu, než jaká byla v dobách Tyršových. V dobách, kdy byly jen dvě politické strany, lišící se od sebe poměrem k Rakousku, nebylo sporu o tom, jaký je ideál národa. Byl to ideál obecný. Ale jako vše na světě, tak spěje i národní život od jednoduchosti a všeobecnosti k složitosti a specialisaci. Tak se postupně rozvrstvil národ nejen podle poměru k formě vlády, ale i podle světových názorů. Vzniklo hnutí nábožensko-politické a hnutí mezinárodní, popírající potřebu národního rozlišení lidstva. S těmito názory se nemohlo Sokolstvo smířiti a nemůže se s nimi smířiti ani dnes. Vždyť se s nimi nemůže smířiti žádný národ světa a ve všech národech vzniká hnutí tak zvané černé a rudé internacionály, hnutí, které staví nad ideály národní ideály náboženské nebo třídní. Tato hnutí, potírající charakteristické odlišování národů, nemohou spolupracovati se žádnou národní složkou a proto se zařizují zcela samostatně ve všech směrech, i v tělesné výchově. Tak vznikají po celém světě a ve

všech národech tělocvičné spolky klerikální a socialistické. Kdežto socialism po válce, zejména u nás, prožil značnou proměnu a přeměnil se do jisté míry v hnutí, není povyšující národní ideály nad ideál třídní, tedy alespoň v hnutí plně respektující národní ideály, vytvořila se vedle něho opět na podkladě odporu k národním ideálům třetí internacionála — komunism, a ten se ovšem zařizuje opět na všech polích zcela pro sebe. Konkrétně řečeno, vznikly u nás z těchto pohnutek postupně: Svaz DTJ., Orel a Federace proletářské tělocvičkovy. Zprvu nemohl býti poměr Sokola k žádné z těchto organizací jiný než naprosto odmítavý. Vývojem doby se musil změnit a zůstal odmítavý k Orlu i k FPT. na základě jejich ideového odlišení. K DTJ. se zlepšil a bude se lepšíti, po případě horšiti, skoro automaticky podle toho, kolik pozornosti a ohledu věnuje sociální demokracie ideálům a charakteru československého národa.

Jestliže již v dobách před válkou Sokolstvo vyslovalo zásadu, že jest se členstvím v Sokole neslučitelné členství v konkurenčních tělocvičných spolcích, pak to byla obrana čistě organizační, jež nemá nic společného s všennárodním posláním. Vždyť není na úkor všennárodnosti jistě ani to, odmítají-li se lidé, kteří se provinili proti platným zákonům, proti obecné morálce, nebo dokonce jen proti řádům spolkovým. Sokolstvo však šlo již před válkou ještě dále. Odmítlo (v r. 1910) ze svých řad každého, kdo se stavěl vědomě a dobrovolně do řad odpůrců pokroku, neboť již tehdy považovalo snahu po pokroku za nerozlučitelnou součást československého národního ideálu. Prakticky řečeno, bylo v roce 1910 prohlášeno, že nemůže být členem Sokola, kdo vědomě slouží klerikalismu. Po válce byla tato zásada jen rozšířena o odpůrce demokracie (komunisty a fašisty hlásající diktaturu).

Vycházejíc z těchto úvah, domnívá se Sokolstvo, že nejen nic neztratilo na svém všennárodním, výchovném posláním, ale naopak, že zkonkretisovalo národní ideál, že jej vyslovalo poněkud určitěji a zcela v duchu Tyršově a Fügnerově, ne jinak, ale přesněji než byl vyslovován v letech šedesátých, aniž se při tom jakkoli vzdalo ideálu výchovy všech příslušníků národa v duchu rodových tradic, pokud ovšem jsou ochotni přiznati se k těmto tradicím a pochopiti jejich smysl a význam. Myslím, že s tohoto hledišťe můžeme neoblomně trvati na všennárodnosti Sokola a na jeho významu.

6. Dnešní program Sokola.

Z toho, co jsme pověděli, plyne jasně, že se v sokolské ideologii, pokud jde o její vlastní podstatu, mnoho nezměnilo. Sokolství zůstalo výchovou národa v duchu jeho rodových tradic k jeho charakterovému odlišování v souboru ostatních národů a přece k souzvuku s nimi v zásadách lidskosti, k zdokonalování jeho mravní a národní podstaty tělocvikem. Co se změnilo, jest jen formulace, nebo lépe řečeno přesnější a určitější vyjádření tohoto ideálu a podstaty národní bytosti. Ve všech dobách byla tato věc formulována. Každá doba přičinila k ní něco ze svých ideálů. Ať již to byl I. valný sjezd ČOS. v roce 1895, pracující pod vlivem hnutí pokrokového, ať to byl V. sjezd v roce 1910, pracující pod vlivem tehdejšího rozchodu národního ideálu s klerikalismem, ať to byl konečně VII. valný sjezd z roku 1924, formulující znovu po válce sokolské ideály a názory. Touto vývojovou cestou jen zhruba a obecně naznačenou dospělo dnes Sokolstvo k tomu, že formuluje svoje poslání obecně asi takto:

Prítomnost

„Úkolem sokolské výchovy je, vyvíjeti rovnoměrně schopnosti tělesné, rozum, cit i vůli každého jednotlivce v duchu Tyršova požadavku klasického souladu. Budou-li dokonale a souladně vyvinuty všechny stránky duševní, budou každému jednotlivci podkladem správného jednání, ať se již dotýká jeho osoby nebo jeho okolí. Sokolstvo chce přivést každého člena k poznání sokolského ideálu člověka dokonalého a povzbuditi jej ke snaze, ideálu tomu se přibližovati. Tělocvičná výchova sokolská má jasný a určitý cíl, formovati tělo dítěte, jinoha a dívky, přivesti k plnému celkovému rozvoji všechny jeho funkce a schopnosti v mezích přirozených a vrozených vloh a zajistiti a rozmnožiti největší bohatství člověka, zdraví, aby se mohl každý jednat jako pracovníkem vytrvalým a neúnavným, aby byl co nejdéle schopen, užívati získaných sil k prospěšné práci. Uvědomování a výchova všech příslušníků Sokola řídí se ideály pravdy, lásky a mravnosti. Zdravé a krásné lidské tělo, souladné vypěstění celého člověka, povahy ucelené, neoblomné, pravdymilovné a spravedlivé, lidé silní, krásní a dobří — to je cíl sokolské výchovy.“

Gel:

Patról!

„— tuhle, když jsem šel z divadla, vám do mne vrazil nějaký chlap nevychovaná. Chtěl jsem ho dát zjistit, ale to víte, v Praze: strážníka nikde...“ „Máte pravdu, když jich člověk potřebuje, tak nikde nikdo. Já už jsem si často řekl: kde jsou poschováváni...?“

Fragment běžného hovoru.

Nenajít něco, když to právě hledáme, je zjevem běžným a nejen psychologicky, i logicky vysvětlitelným. Nenajít něco, co právě potřebujeme, je gradací této nepřijemnosti.

S tím strážníkem, kterého v Praze ovšem nikde není, to je zlé. Nemusí jít vždy jen o chlapa nevychovaného, který do člověka vrazí loktem. Je pravda, že pobíhá v Praze mnoho chlapů, kteří vrážejí do klidných chodců nože.

Ještě pravdivější pravda pak je: že se v Praze strážníka přečasto nedohledáte.

Následující číslice se vynasnaží ukázat, kde ti strážníci jsou poschováváni, když je potřebujeme.

*

Pražská bezpečnostní služba jest obětí zeleného stolu. Je obětí matematické hříčky.

Je ukázkou, že na život nestačí malá násobilka. Už na nižším gymnasiu nás varovali tímto příkladem: Úkol: 2 tesaři stloukou, postaví a upevní dvoumetrový plot za hodinu. Kolik času potřebuje k tomu 120 tesařů? Matematická odpověď: 1 minutu. Je to pravda? Ne. Protože těch 120 tesařů se nevejde prostě na pracovní plochu.

Stejně, ale na vlas stejně groteskní, byť i obrácený, je matematický pochod, jímž byl stanoven početní stav pražské uniformované stráže. Neboť:

Praha měla v policejním obvodu:

r. 1900 — 450.000 obyv. a 1311 mužů uniformov. stráže

r. 1930 má 780.000 „ a 2200* „ „ „

Přírůstek 73% obyv. a 76% „ „ „

*) Dalších 200 mužů, které policie má, nepřichází pro bezpečnostní službu v úvahu. (Kanc. služby, ordon., školy atd.)

Nebýt převratu, byl tento počet obstojně správný, byť i nedbal skutečnosti, že policejních událostí přibývá řadou geometrickou s počtem obyvatelstva. Kalkul je však chybný v tom, že se z Prahy stalo hlavní město státu.

Se stanoviska pouliční služby policejní vypadá rozdíl mezi městem provinčním a městem hlavním asi takto:

Praha	rok 1900 osob:	rok 1929 osob:	Rozdíl v %
Tramvaj dopravila cestujících	20,000.000	243,743.000	+ 1220%
Počet tratí	8	23	
Cena investic E. P. (součet nákladů)	21,729.000—*	654,840.800— Kč	
Z toho od převratu asi	596,000.000— Kč		+ 425%
Záchranná stanice.			
Roční průměr ošetř. případů	7.000	22.000	+ 314%
Sebevraždy.			
Roční průměr (přibližný)	120	750	+ 625%

Tato čísla (případy kriminální byly úmyslně vynechány) ukazují tak přibližně, že:

Cena veřejného majetku a jeho užívání na ulici stoupla o . . . 1.220 příp. 425%
Počet nehod se zvětšil o 314%
Sebevražd přibylo o 625%
Policejní stráž přibylo o 76%

Připomeneme-li si při rapidním vzrůstu oborů zde vy počítaných 73%ní vzrůst obyvatelstva, vyjde najevo, jak podřadným činitelem pro rozsah bezpečnostní služby je absolutní i relativní počet obyvatel. Rozhoduje zde v oboru nekriminální služby moderní životní tempo, ve vlastní službě bezpečnostní (kriminálně-policijní služba preventivní) pak pořadí města (venkovské či hlavní).

*

Cena veřejného majetku není pro bezpečnostní stráž okolností, která by se jí netýkala. Předpis, ostatně samozřejmý, stanoví, že stráž tento majetek má chránit. Je ovšem stejně samozřejmé, že desetkrát větší majetek láká zloděje alespoň desetkrát silněji. Že nikdo nebude krást tramvaje, je zřejmé. Ale můžeme si místo na tramvaje vzpomenout na poštovní úřad šekový, kterého v Praze roku 1900 nebylo. Ochrana mnohonásobně zvýšeného veřejného majetku je tedy záležitost jaksi obecná. Jak to vypadá s případy konkrétními, čili: „kde ti strážníci jsou poschováváni?“

Rozdělení služby.

Vrchní velitelství uniformované stráže (tedy těch mužů, na které se v Praze volá o pomoc slovem: patróóóó!) má k dispozici okrouhle 2200 mužů. Z toho je přímo ve službě v pravidelnou dobu 40%, to jest 880 mužů. Služba je zásadně 24hodinová, to jest: strážník, jenž má službu, nastupuje ji v poledne a končí ji v tutéž dobu příštího dne. Ve skutečnosti trvá služba skoro 26 hodin, protože strážník musí přijít o něco dřív (to „něco“ třeba brát vojensky), aby se dozvěděl, co je ve službě nového. Kdo je hledán, stíhán, očekáván, jaké jsou mimořádné okolnosti atd. Službu pak opouští o něco později, až skončí hlášení, raporty atd.

*) Při srovnání: 1 K = 7 Kč.

Těch 880 mužů je rozděleno na 25 strážnic, roztroušených po Velké Praze. V tomto počtu jsou zahrnuti strážníci samostatní i strážnice filiální, které podléhají hlavní strážnici svého okolí. Aby se to nekomplikovalo, přidržme se příkladu strážnice samostatné. Šéfem strážnice je strážmistr. To je obvodní inspektor I. třídy (distinkce: široký a dva úzké stříbrné úhly na rukávě), jenž prošel s úspěchem zkouškami z trestního práva, zkouškou telegrafisty, hodnostní školou policejní služby a složil nikoliv lehkou zkoušku strážmistra. K vnitřní službě strážnice patří dále telegrafista, jenž má na starosti i telefon, stráž v braně a ordonanční služba, již je svěřen dozor nad „separací“. Ze strážního počtu vyrazují se tedy již předem čtyři muži.

Ostatní stráž ve službě koná službu na ulici. Za 24 hodin absolvuje každý muž 12 hodin na ulici, a to ve čtyřech pochůzkách po 3 hodinách. Ostatní stráž je na strážnici.

To znamená: z 880 mužů připadá na vnitřní službu na strážnicích okrouhle 80 mužů. Ze zbytku 800 je na ulici polovina, to jsou 400.

V celé Praze je současně na ulici v normální službě 400 mužů, to jest v noci 200 hlídek.

Praha I.—VIII., Braník, Břevnov, Bubeneč, Dejvice, Karlín, Košíře, Michle, Nusle, Podolí, Smíchov, Strašnice, Střešovice, Vinohrady, Vršovice, Vysočany a Žižkov, tedy tak zvaná „zastavěná Velká Praha“ má plochu 8600 hektarů.

Připadá tedy v Praze v noci na 86 čtverečních km 200 hlídek. To znamená, že na 43 hektarů připadá jedna hlídka. Takhle to zní divně, měřit bezpečnost na ary a hektary. Na příkladě však to vypadá tak: Václavské náměstí má plochu asi 4 hektarů. To znamená, že by se tam hlídka s tříhodinovou službou (s rayonem 43 hektarů) měla zdržet právě asi 20 minut. Kdežto 160 minut by tam stráž nemusela vůbec být. Ve skutečnosti ovšem je tam hlídka pořád. Jsou tam skoro po celou noc dokonce hlídky dvě, protože Václavské náměstí patří každou polovinou do jiného komisařství. Druhý příklad: Praha V. čili Josefov má plochu 9 hektarů. Celý Josefov má tedy podle své plochy nárok na sedminu turnusu. Celý Josefov. I tam je ovšem hlídek víc. Komu se nelíbí tato číselná směs času a plochy, nechť rozevře případ jiný: Praha VI., Vyšehrad, má přibližně 43 hektarů. Bydlí tam 6000 lidí ve 1480 bytech. Tomuto Vyšehradu tedy přísluší jedna hlídka. Ta hlídka v tom rayoně také je. Nezdá se nám samým, že hlídka, procházející podle své povinnosti kolem citadely, kolem Sv. Petra a Pavla a kolem hřbitova, pro Neklanovu, Vratislavovu a Hostivitovu ulici prakticky neexistuje? A naopak.

I na Vyšehradě bývá víc než jedna hlídka.

Nebylo v Praze roku 1900, ale je roku 1930: totiž 28 vyslanectví, 32 konsulátů a 51 ministerských budov.

Víc než jiný úřad má zde prestiž státu v rukou policie. Kamení, házené do oken vyslanectví, vyrábí střepiny, jež štěstí neznamenají. Výtržnost, namířená proti konsulovi, znamená rýmu ve snáři diplomacie. Když diplomacie má rýmu, těžko se státu dýchá.

Těch 60 exterritoriálních míst znamená 60 hlídek s handicapovaným rayonem. A to ve dne i v noci, i v době, kdy se nic neděje. To je ale málokdy. Policejní ředitelství je seismograf velmi citlivý. Příklad: na 19. března byly papežem ohlášeny pro celý svět bohoslužby: pronásledování křesťanství v Rusku. V komunistickém tisku z toho bylo tažení proti „černé internacionále“ a náznaky odvety.

Důsledek pro uniformovanou stráž: 12. března ráno nastoupila před budovu vatikánské legace v Praze II. ve Voršilské ulici policejní stráž. Strážník byl střídán, jako každá jiná hlídka, po třech hodinách. Trvalo to čtrnáct dní. Je to samozřejmě, že policie chrání exterritoriální činitele. Je to samozřejmá slušnost a příkaz civilisace. V rozpočtu strážnice je to však za daného stavu věcí těžká pohroma.

Pohromy, jichž r. 1900 nebylo, jsou pro pražskou policii s počtem zvýšeným o 76%, na příklad dále střežení šekového úřadu, velkých bank (Národní, Státní pokladna, soudy). Okolí trestnic, střežených kdysi vojskem, vyžaduje zvýšení počtu hlídek.

A na konec ještě ostuda. Ostuda, která ztěžuje službu víc, než se myslí. Říká se jim v policejním žargonu „potentáti“. Potentáti jsou jedinci — na štěstí a ke cti vysokých úředníků budiž řečeno, že jsou to výjimky, — kteří mají někoho ve vysokých politických úřadech nebo tam sami jsou. Takový potentát vezme jednoho rána do ruky telefon a zavolá si toho svého známého: „Pane kolego, já se divím, co ta policie dělá. Já mám na blízku školu: co ty děti tam provádějí, to je nějakého křiku. Strážníka tam člověk nevidí, také jsem si na to vzpomněl, když jsem jel včera večer domů. Úplná prerie — no, no, ovšem jen soukromě, to víte, pane kolego, no ano, děkuji . . .“

Načež pan kolega, snad v duchu nadávaje, si vytočí číslo blízké policii a za hovoru reprodukuje stížnost pana potentáta. Tam už se to poznamená. Načež zvoní telefon už přímo na policii. Co jsem chtěl říct, pane doktore, tam a tam prý nějak vážně hlídková služba. Pan sekční . . . si stěžoval.

Načež se při příštím střídání stráže nařizuje: jedna hlídka je odpovědná za dům číslo . . . v Protekční ulici. Budiž veden v patrnosti. Obzvláštní ochraně se příkazuje pan sekční atd.

Má-li strážnice v rayonu dva, tři takové potentáty (kteří neopomenou co chvíli si stěžovat), je celá služba na hromadě. Což není vinou ani policejního ředitelství. Neboť za dosavadního stavu bylo opřít se prakticky stejné, jako oběsit kariéru.*

Počet úrazů a sebevražd, který stoupl proti roku 1900 třikrát, případně šestkrát rychleji, než počet obyvatel a stráže, byl uveden proto, že každý z těchto incidentů zbaví pochůzkový rayon skoro na hodinu stráže.

Strážník, jenž je povolán k úrazu, zavolá nebo dá zavolat záchranou stanicí. Poskytne raněnému první pomoc, setrvá u něho až do příjezdu sanitního auta a provází raněného až k braně nemocnice, kde jej svěří stráž, která tam má permanentní službu.

Je-li strážník volán k sebevraždě, musí zůstat na místě až do příjezdu komise.

Těch úrazů bylo r. 1900 asi 7.000. Ale r. 1929 asi 22.000.

Sebevražd:	120	750.
------------	-----	------

1. Václavské náměstí by mělo být 160 minut bez stráže, ale není.

2. Na Vyšehradě by měla být toliko jedna hlídka, ale je jich víc.

3. Potentát by patřil zavřít, ale stojí mu pod okny stráž.

Jak se to čaruje?

Dvojím způsobem: za prvé je třeba házet dnem i nocí přes palubu periferii zastavěné Prahy. Je třeba nechat

*) Ačkoli unif. stráž přísluší toliko členům vlády. Tam je oligarchie.

nechráněné celé ulice. Je třeba dát za pravdu tomu, kdo si večer, jda domů, říká: nikde strážníka.

A druhá medicína užívaná proti úbytím bezpečnosti je: *Státní lichva s lidským materiálem.*

Neuvěřitelná, nesociální a bezohledná lichva, vykořisťování a zproletarisování kasty, která tvoří živou a také cítící hráz mezi občanem a zločincem, či vůbec nebezpečím.

Voláme: Patróóóó! . . . A kdo musí přiběhnout?

V tmavém sklepe je zloděj. Nebo na půdě. Nebo v hostinci se opilec ohání nožem. Či choromyslný střelí. Voláme „patróó“ a obracíme se o ochranu s takovou samozřejmostí, jako otevíráme deštník, když prší.

Kdo přiběhne: muž v modré uniformě, čistě oholený, pěkně oblečený, rukavice, vyleštěné boty, nemáte ani poněti, kdo to je a kdo vás tady ochrání s nasazením vlastního života a zdraví, jak by to neučinil snad ani váš nejlepší přítel.

Nu, je to strážník (ano, je!), je to jeho povinnost (ano, je!), je to jeho povolání (ano, je!) a konečně je podle toho placen a když se mu něco stane, tak se o něho stát postará . . . Nikoliv: podle toho placen není. A stát ani nenapadne, aby se o něho postaral.

Neboť stát se odvážil, jsa suverenní . . . Ne, to jsou velká slova. Ministerstvo vnitra, které suverenní není, se odvážilo, využít obecné bída a nezaměstnanosti k tomu, aby přesně podle paragrafu trestního zákona o lichvě „na základě bída člověka sobě dalo poskytnout neúměrných výhod ke škodě druhého“.

Celá čtvrtina uniformované stráže, 600 mužů, slouží jako „výpomocní zřízení strážní služby . . .“

Výpomocný zřízenec strážní služby je mladý muž s měšťankou nebo nižší střední školou, bývalý děle sloužící poddůstojník nebo poddůstojník propuštěný z aktivní služby nebo vůbec mladý, zdravý, občansky naprosto zachovalý muž. Jenž slouží u policie po sedm let za měsíční plat 700 Kč (od toho ještě léčebný fond a poplatky). Po celých těch sedm let může být bez udání důvodů propuštěn na čtrnáctidenní výpořád. Po 7 letech se stane . . . čekatelem strážní služby. Má nárok . . . aby po dvanácti (slovy a čísly: 12) letech byl jmenován definitivním strážníkem. S platem 920 Kč měsíčně. Od toho: léčebný fond a poplatky.

Po celých těch sedm let pak nese risiko:

Utrpí-li ve službě úraz nebo bude-li zločincem tak těžce raněn, že se stane neschopným strážní služby, bude sice zdarma vyléčen, ale pak ihned propuštěn bez jakékoliv hmotné náhrady a bez jakékoliv nároku na zaopatření či pensí. Nároku toho nemá ani tehdy, když se stane stoprocentním invalidou, neschopným jakékoliv práce. (Oslepnutí, ztráta obou rukou, ochrnutí). Je mu však dáno na vůli — jako každému jinému občanu — podat si k ministerstvu vnitra žádost o . . . dar z milosti. Je-li výpomocný zřízenec státní služby ženat a padne-li ve službě, nemá jeho rodina žádného nároku na pensí.

Najdou se Herkulové, kteří vydrží při službě na ulici 34 let. Jsou to jedinci, šťastní nejen ohromným fyzickým zdravím, ale i štěstím při postupu. Neboť v těch 34 letech je té provisorní služby jen 7 let, nikoliv dvanáct. Tedy po těch 34 letech, když je skvěle kvalifikován, složil všechny předběžné i dodatečné zkoušky, dosáhne platu . . . 1.555.— Kč měsíčně.

Co se za ty peníze pořídí.

1. Co za ně pořídí ministerstvo vnitra?

Ministerstvo vnitra za těch 700 Kč pořídí provisorního strážníka, jenž koná do měsíce průměrně 14 služeb, to jest že slouží 14×24 hodin = 336 hodin pravidelné služby do měsíce. $336 : 30$ (pro srovnání s osmihodinovou dobou pracovní = 11·2 hodiny denního průměru).

Ze těch služeb musí být do měsíce 14, vysvitlo už z toho, že je ve službě 40% mužstva. To je tedy služba pravidelná. Šestnáct dní do měsíce má mít strážník prázdnou, čili: „volný čas“.

Ale: v každém divadle, na každém plese, při každé schůzi, při každém podniku sportovním musí být podle předpisu a ze samozřejmých důvodů tak zvaná asistence, čili strážník, či strážníci dva. Mizerný početní stav prostě nedovoluje, aby na takové podniky byla posílána stráž z mužstva služby. Jsou tam tedy komandováni strážníci od „volného času“. Strážník jde v poledne od střídání po 24hodinové službě. Při tom se dozví, že má večer ples. Ples začíná ve 20 hodin. To znamená, že musí v 19 hodin nastoupit a zůstane tam až do naprostého konce plesu. Pak obejde sály, zda tam nikdo nezůstal, zda nikde nehoří. Načež bývá šest hodin ráno. Načež jede domů někam na periferii, kde byt stojí „jen“ 200 Kč měsíčně. Načež se musí nejspozději v 11 hodin sebrat a jít nastoupit službu. Za tu noční službu pak dostal za hodinu Kč 2·50. Za hodinu nucené noční práce.

Za asistenci v divadle, taktéž od volného času, za 4 hodiny, které prostojí třeba v zimě, ale určitě v nudě a únavě, ve vestibulu divadla, dostane královský honorář Kč 8.—. (V Národním divadle dokonce jen Kč 6.—.)

K pravidelným nepravidelnostem služby patří dále, jako stálá kouzla volného času: pohřby, příjezdy populárních či exotických osobností, tábory lidu, schůze. Samé podniky, na které se komandují (musí komandovat), „lidé od volného času“.

Velký kouzelník, ministerstvo vnitra, pořídí mnoho za málo peněz. Na příklad takové lidi od volného času pořídí: do tří hodin služby po Kč 2.— za hodinu. Ve velkém se kupuje levněji: trvá-li služba 6 hodin, dostane strážník za každou hodinu už jen Kč 1·70. Neboť co jest přes pět hodin, počítá se za pět hodin: tedy za 10 hodin 10 Kč, za patnáct hodin 10 Kč atd.

Máme v Praze v červenci typické dvojsvátky se schůzemi, průvody a komunistickými vyhrůžkami. Za takové dva, tři dny prodělá strážník různé komplikované změny, které se navenek projevují záznamem ve staniční knize.

Strážník nastoupí dne 4. července v poledne a má 24 hodin služby. V poledne dne 5. července se jeho jméno přepíše ze seznamu služeb do seznamu pohotovosti neb asistence. Strážník při tom ani není. Ten stojí na Václaváku. V té pohotovosti zůstane do devíti večer. Pak si může jít. Ale v takový den, jako je 6. červenec, je pohotovost od šesti ráno. Z čehož plyne, že tam ten strážník v šest musí být. V poledne, zatím co stojí v úpalu na Václavském náměstí, přepíše ho strážmistr, jenž také už nespál 36 hodin, ze seznamu pohotovosti do seznamu služeb. Ve kteréžto službě zůstane strážník ovšem 24 hodin, to je do poledne 7. července. Byl tedy ve službě od 5. do 7. července, to jest 48 hodin, s odpočinkem 8 hodin. Za rozdíl mezi zákonnou dávkou 2×8 hodin = 16 hodin a skutečnou službou (40 hodin) má podle předpisu dostat — 10 Kč. Za 24 hodin služby přes čas.

Co za to pořídí strážník?

Výpomocný zřízenec strážní služby dostane na ruku měsíčně asi 680.— Kč. Co za to pořídí? Bydlet musí

LITERATURA A UMĚNÍ

v policejním obvodu Prahy. Má-li rodiče v okolí Prahy, nemůže k nim dojíždět, ani pro nějaké to jídlo, ani pro prádlo. Neboť strážník nedostane dělnický lístek na železnici.

Strážníka z pochopitelných důvodů všude na byt nevezmou. Zvláště ne tam, kde jsou byty laciné, totiž: v rodinách, kde se žije z „příliš mnoha pánů na postel“. Neboť nehledí se tam z ohledů komerčních na plnění přihlašovací povinnosti a strážník je nepřijemným mene tekel. Strážník platí v Praze nejméně 200 Kč měsíčně. Zbude Kč 480.—. Na uniformu doplácí (kromě toho, co in natura dostane) alespoň 100.— Kč. Neboť musí chodit slušně a čistě oblečen. Zbude Kč 380.—. Ať prokouří jen 30 Kč, ať dá za praní prádla jen Kč 50.—. Z těch zbylých tří stovek musí žít. Mladý člověk, dvanáct hodin denně na vzduchu, třeba v zimě, šestnáct hodin bdění ve službě. Qui dort, dîne, kdo spí, jí, praví francouzské přísloví. Kdo nespí, musí jíst, to ví každý voják. Za deset korun se stravovat při denní i noční službě... „Já si občas myslím, že rozumím policajtštině,“ řekl autorovi této úvahy muž, jenž pražské policii opravdu rozumí, „ale když si vzpomenu, jaký plat mají naši strážníci, tak se začervenám a řeknu si: jak z toho mohou žít, tomu jakživ neporozumím...“

Se strážníky definitivními to není jinak. Ten dostane průměrně na ruku 900 Kč. Čtrnáct až 18 dní žije mimo dům. Za tu dobu se musí doma vařit, on musí jít na strážnici. V zimě to jde: nosí si v kufříku jídlo na 24 či na 36 hodin. V létě to nejde, protože se mu jídlo zkazí.

Jídlo mu nikdo na strážnici dopravovat nemůže. Strážník bydlí na periferii, žena nemá slevu na tramvaji. Kč 2.40 je příliš velká položka.

Jen srovnání:

Pražský st. policista začíná se 700 Kč měs. — Po 7 let provisor. — 7 dní dovolené.

Pařížský st. policista začíná se 1.100 franky. 1 rok prov. — 30 dní dovolené.

Čsl. strážník je z řízením. Rakouský, německý, francouzský, anglický policista je úředníkem.

C o z t o h o p l y n e:

Pražský státní policista a s ním i bezpečnostní služba trpí nedostatkem praktických vědomostí na rozhodujících místech.

Strážníků je 2.200, místo 4.500, jak by podle světového klíče a skutečné potřeby hlavního města V e l k é P r a h y bylo třeba. Dokud bude pražské policii svěřena jen tak zvaná zastavěná Praha, je třeba strážníků 3.000.

Je třeba, aby nadřízené instance viděly ve strážníkově i člověka, jenž potřebuje oddechu a klidu. Je třeba, aby byla odstraněna republiky nedůstojná instituce provisorních zřízenců strážní služby. Je vůbec třeba, aby stát, jemuž je policie první oporou a kostrou veřejného života, s policií zacházel tak, jak si veřejnost právem přeje, aby policie zacházela s ní.

Přišel nový vrchní velitel uniformované stráže. Rozumí službě, má srdce a rozum na pravém místě. Přichází nový policejní president. Rozumí službě, tvrdí se o něm, že má srdce i rozum na pravém místě. V tyto dva muže skládá veřejnost, občanstvo, velké naděje. Narazí-li na vyšších místech na neporozumění či dokonce odpor — veřejnost nebude na rozpacích, ke komu se má připojit.

Nebude-li sjednána náprava, může se stát, že jednou vysocí páni z vnitra budou volat patról — a nedovolají se.

Franta Kocourek:

Německé mluvicí filmy.

III.

(G. W. Pabst: Skandal um Eva. — J. Sternberg: Der blaue Engel. — Dr. M. Rikli a Dr. M. Kaufmann: Am Rande der Sahara.)

Berlín, 6. července 1930.

Saisona skončila, dnes zavřela i státní divadla, divadelní plakáty na kioscích budou ještě vybělenější. Biografy ovšem hrají dál a přinášejí dokonce novinky ještě v posledních, nadmíru parných dnech, kdy se Berlín mění v město turistů a prázdninových výprav. Je to asi následek intenzivního tempa, které bylo nasazeno v domácí výrobě zvukových filmů.

Nejstarší z uvedených tří je Sternbergův „Modrý anděl“, nejnovější Pabstův „Skandal pro Evu“ a nejzajímavější beze sporu první zvukový expediční film „Na kraji Sahary“.

První dva filmy se blíží nebezpečně formuli divadla, prodávající filmové hodnoty za cenu dokonalé reprodukce řeči a jiných zvuků. Je to poněkud překvapující proto, že jejich režiséři dokázali nejednou svou neobyčejnou filmovou úroveň. Zvukový film je přes všechno své rychlé tempo produkční a přes intenzivní hledání celkově vzato v primitivním stadiu. Jeho možnosti, které se theoreticky nabízejí a prakticky jsou dosažitelné, zůstávají z velké většiny dosud nevyužity. Když se zeptáte režiséřů, od nichž právem čekáte nějaký čin v novém filmovém útvaru, proč nejdou dál, odpoví vám, že jim na experimenty nedá nikdo peníze. Producenti jsou opatrní a nedovolí svým uměleckým silám riskantní podniky. Půjde to zase pomalu, kousek po kousku. Dnes je dosud formule zvukového filmu redukována jednak na formuli „Zpívajícího blázna“, t. j. sentimentální melodrama s jazzovými, revuálními nebo operetními vložkami, jednak na formuli jevištního dramatu s filmovým rámcem a filmovými intermezzy.

Na samém počátku filmu měli lidé radost, že viděli na plátně lokomotivu, která se pohybovala jako ve skutečnosti. Senzační program prvního veřejného filmového představení v podzemní místnosti Grand Café na boulevard des Capucines (28. prosince 1925) sestával z těchto čtyř čísel: „Odchod dělníků z Lumiérových továren“, „Příjezd vlaku na nádraží v Ciotat“, „Moře za bouřlivého počasí“ a z grotesky, jejíž název je lépe nepřekládat: „Arroseur arrosé“. Přehlédneme-li dosavadní produkci zvukofilmovou, vidíme — až na malé výjimky — stejný zjev. Radost nad objevem, že se lokomotiva na plátně nejen hýbá, jako ve skutečnosti, ale že také supí, syčí a rachotí jako docela pravá lokomotiva, se dosud nevyžila. Ve většině zvukových filmů neslyšíme v podstatě nic jiného a na nic jiného nejsme upozorňováni, než že zpěvák zpívá, vystřel duní, člověk mluví a kohout kokrhá. Zájem na zvukem obohacené realitě filmového obrazu je stále převážující. Může ještě nějakou dobu trvat a bude pro jisté obecnstvo (i jistý genre filmu) vždy hlavní, ale nemůže se na něm ustrnout. Bude-li mít synchronisace a dokonalá reprodukce sama o sobě vždy velký význam pro film

v nejširšom slova smyslu dokumentárni, bude naopak vždy pro film imaginatívni, básnický jen samozrejmomou technickou základnou, na niž teprve začíná vlastní tvúri práce.

Vedle revuálné-melodramatické formule, jež dnes ve zvukových kinech má období takového rozkvétu, je nezřetelnější vliv formy dramatické. Scény se k sobě řadí jako jevištní výjevy, dialog stabilisuje dějiště, mimika gesta se mění, protože už nevyjadřují samotně, pojí se k živému slovu, které má ve filmovaném dialogu těžká, malátná křídla.

Je zábavné pozorovat, jak na druhé straně divadlo honí ve výrazových prostředcích film. Kdyby tu nesvítily barvy, nevěděli byste někdy, na čem vlastně jste. Není to po prvé po válce, že divadlo přejímá prvky filmové techniky, na dramatických autorech je ten vliv ostatně ještě jasnější než na režisérech a výtvarnících. Ale snad nikdy nebylo tak nápadné jako teď, když vpádem zvuku a slova se stal film nebezpečnějším konkurentem divadla než dřív.

Poslední novinka německého mluvícího filmu, „Skandal um Eva“, je první mluvící film Henny Porten. Režisér G. W. Pabst si v tomto filmu zřejmě odpočinul po námaze s „Westfront 1918“, o niž jsem tu nedávno referoval.

Henny Porten?

Jistě si pamatujete její milý zjev z řady starších filmů. Nešlo v nich nikdy o nic světoborného a sotva který z nich bude uveden na význačném místě historie filmu. Byly to běžné společenské hry, které většinou začínaly v městském salonu a končily na horách. Ano, a Lipská idyla, to byl nejvlastnější její genre, v něm se cítila nejvíce doma a snad žádná filmová herečka se s ní nemohla měřit v tomto království. Rozšafná, kypící zdravím, veselá, energická, ušlechtilá a vždycky vkusná, ideál všech rakouských a německých horalů, oblíbená v širokých vrstvách obecnstva ve městě i na venkově.

Není hvězdou, které posílají manažeři pozvání do Hollywoodu. A kdyby tam byla pozvána, vrátila by se dřív než některé její německé kolegyně. Její půvab je vázán k jejímu prostředí. Její lokálnost a ne velký formát jest její silou. Henny Porten to ví, zná své hranice a pěkně si v nich žije, uplatňujíc svůj fond. Že tu fond je a že jej Henny Porten uplatňuje dle svých možností plně a šťastně, o tom není pochyby. Křivdí jí ti, kdo jí to upírají, zařazující ji s jistým despektem mezi umělce, za nimiž se chodí hlavně k Julišům. Ať si vzpomenou, kolik milých chvil v kinu jim kdysi Henny Porten připravila svým prostým, čistým uměním.

To se dá říci také o jejím výkonu ve filmu „Skandal pro Evu“, udělaného podle Ilgensteinovy veselohry „Skandal um Olly“. Výkon oduševnělý, zvládnutý, svěží a vkusný. A k tomu příjemně v reprodukci znějící alt, sytý a jasný, hlas, jaký jsme v mluvících filmech málo kdy potkali. Je to první, ale jistě ne poslední mluvící film Henny Porten.

Henny je profesorkou na dívčím gymnasiu, jmenuje se Dr. Eva Rütgers. Žákyně nejvyšší třídy (Unterprima) jí gratulují k zasnoubení s Dr. Hillerem, který je v témže městě — o jaké štěstí! — ministrem vyučování. Před odjezdem na celodenní výlet s třídou navštíví Henny svého ministerského ženicha v jeho pracovně. Mezi gratulačními dopisy, jichž je ovšem spousta, najde Eva náhodou i dopis, který s gratulací nemá nic společného. Jakási paní Schlotterbeck posílá jednu ze

svých pravidelných zpráv o zdravotním stavu čtyřletého syna pana ministra, jménem Gustava. Eva schová dopis a skrývajíc své dosti pochopitelné překvapení, opustí svého ženicha stručněji než jindy. Roku 1910 by z toho byla tragedie končící minimálně jedním výstřelem, to jest sebevraždou hanebně oklamané nevěsty. Roku 1930 je z toho roztomilá epizoda, při níž marně čekáme aspoň jednu slzičku v očích hrdinky. Na výletě se Eva rozhodne pro smírné přehrání a hned potom jedná. Přiveze ministrova Gustávka z venkova do města, v němž ona učí a pan ministr úřaduje. Kluk nemá nic lepšího na práci, než hlásit se k Evě jako k mamince, ze sympatie, která někdy u dětí tak náhle propuká, hlásit se tak hlasitě v parku, kde náhodou promenuje doslovně celé město. Pan ministr, který svého Gustávka nikdy neviděl, je vnitřně pobouřen, stejně jako obyvatelé města. Slečna profesor má dítě! Škandál. A zatím co Eva opatruje chlapce v domě své přítelkyně, aféra roste. Redaktor jistého městského listu žádá jménem své strany, města a národa, aby byla Eva Rütgers okamžitě propuštěna z ústavu. Ředitel a dva členové sboru přicházejí, každý tajně, za Evou, aby jí domluvili a vyjádřili svou sympatii v těžké hodině jejího života. Pod okna přitáhne lampionový průvod žaček Evy, které prohlašují, že svou učitelku nedají. Malou nastrojenou komedií odhalí Eva ministrovi, který také za ní přitáhl ke křížku, že ten čtyřletý poklesek jejího mládí je vlastně jeho vlastní poklesek. Eva mu odpouští a ministerská svatba je opět na obzoru.

Režisér Pabst zdůraznil v celém filmu ironický tón, místy dosti zaostřený, a držel se charakterističného realismu, daného libretem. Filmaře Pabsta bylo vidět jen v několika málo scénách, jinak se stále vnucoval dojem jeviště. Ale to, co jde dobře na jevišti, působí při stejném rytmu na plátně zdoluhavým dojmem. Jako by byl akční nerv filmu několikrát podvázán. Mírné řešení problému a lehce ironický pohled na lidi vede tu někdy k plochosti.

Oživuje ji se zdarem Henny Porten svým zjevem, hlasem a zvládnutým výkonem. Vedle ní se její ženich (Oskar Sima) činil statečně v dosti kuriosní úloze ministra poněkud v nedbalkách. Paul Henckels jako profesor Hagen byl výrazná figurka, jako obyčejně. Je to jeden z komiků, kterých je na divadle i ve filmu nejméně: střední typ, charakterní komik nepřebíhající do překreslené grotesky. Místy se ještě této chybě Paul Heuckels neumí vyhnout, ale celkem je silně životný. S úspěchem účinkovaly také veselé, životaplné dívky, jež mohly být docela dobře skutečně studentky před maturitou.

„Modrý anděl“ je filmově daleko pozoruhodnější, ačkoliv i tu cítíte nejednou rampu a čtyři uzavřené stěny. Jeho režisér se jmenuje Josef von Sternberg, od něhož známe zvláště „Chicagské noci“ (hrané u nás pod titulem „Podsvětí“, s Bancroftem v hlavní úloze) a „... oceánu“. Hvězdy má „Modrý anděl“ dvě. Jednou je Emil Jannings, s nímž pracoval Sternberg již jako režisér „Posledního komanda“, druhou je Marlene Dietrich, o niž se dosud nemluvilo, ačkoliv vystupovala již několik let na jevišti.

Libreto je děláno podle románu „Professor Unrat“, za spolupracovníctví jeho autora, Heinricha Manna, dále Karla Zuckmayera a Karla Vollmüllera. Osud profesora, který je postrachem svých žáků, pedanta zasahujícího všude, kde se zdají být ohroženy paragrafy

školního i domácího řádu. Fotografie krásné Loly, hvězdy kabaretu „Modrý anděl“, jež nalezne profesor Immanuel Rath u několika pokročilých studentů, zavede svědomitého pedagoga do kabaretu, kde je jeho ctihodná osobnost sama o sobě sensačním číslem programu. Nezdárné tři studenty od frivolní bohyně vyžene, ale sám padne do jejich sítě, ačkoliv na něho nebyly nalíčeny. Několik pohledů a úsměvů a jediná noc, již mu Lola věnuje, vnesou do života starého pedanta city a radosti docela neznámé. Po prvé ve svém životě přijde pozdě do gymnasia, po oné noci a snídani, již Lola lehce a půvabně improvisovala. Jeho žáci mu pohotově připravili uvítání pro ten den stylové: nakreslili na tabuli pana profesora nesoucího nábožně rozkošnou nohu Loly a vedle ho zobrazili co anděla, vznášejícího se v oblácných výšinách lásky k Lole, jejímž jménem je tabule krasopisně popsána. Úžas profesora, výbuch hněvu, paralyzovaný výkřikem žáka v první lavici: „Profesor Neřád!“ Randál ve třídě, zásah ředitele ústavu, dialog mezi ním a profesorem ve vyprázdňené učebně. Profesor Rath nedopustí, aby ředitel mluvil špatně o Lole, jeho budoucí ženě. . . Ta maličká nejdřív myslí, že nabídka sňatku je vtip. Potom vezme starého pána okolo krku, proč by ne? A slaví se svatba, uprostřed pestrobarevného ensemblu kabaretu „Modrý anděl“. Profesura musí ovšem na hřebík, Immanuel Rath teď pomáhá své ženě prodejem jejích fotografií v obecnstvu, zatím co ona zpívá svůj šlágr. Manager podniku shledává tuto spolupráci nedostatečnou a donutí Ratha, aby vystupoval jako clown. V jeho obchodním mozku se zrodí nádherná myšlenka: Rath takto vystoupí také ve městě, kde byl dříve profesorem. Idea se uskuteční. Přes neuzoufalejší protesty musí Rath vylézt na podium jako clown před obecnstvo, které naplnilo velký sál z touhy po jedinečné sensaci. Manager představuje divákům pana Immanuela Ratha, bývalého, všem dobře známého profesora na zdejšímu gymnasiu. Potom rozbíjí o jeho clownské čelo skutečné vejce, ještě jedno za divokého smíchu publika. Rath podléhá této zkoušce, dotýkající se toho, co bylo nejlouběji zakořeněno: bývalé, ale nezapomenuté stavovské důstojnosti, která u něho byla spojena nerozlučně s důstojností lidskou. Duševní rovnováha se zborší. Temnými ulicemi přechá, veden podvědomě ke vrátům svého ráje. O půlnoci zvoní. Školník otevírá a sleduje svým světlem divného návštěvníka, který se dovleče do třídy, kde učil. Na katedře, jež byla symbolem jeho nejvyššího důstojenství, složí svou utrápenou hlavu a zemře.

Režisér uměl dát celému filmu dusnou atmosféru, která vrývá dramatickou stopu i jasným, skoro idylickým místům. Gymnasium s prázdnými chodbami, na nichž musí být vždycky ticho, a třída se svými lavicemi a pěti stěnami, které na štěstí nikdy neobsáhnou všecek život a zájem žáků. Potom jiný interiér, stejně sugestivní: profesorův byt, nacpaný knihami, vědeckými a staromládeneckými rekvizitami, prostředím, v němž mohou vegetovat jen tvorové zcela zvláště k tomu uzpůsobení. Ústřední interiér filmu, kabaret „Modrý anděl“, je prokreslen nejpečlivěji a mistrně. Dělí se ve tři scény, které se střídají: jeviště, zákulisí se šatnou Loly a v hlediště. Výsledný dojem z těchto tří rozličných tváří jediného světa je silný, protože režisér pracoval s řadou realisticky studovaných detailů, na něž nahodil prudký obrazový děj, nezatížený dokumentárností, a přece typický, volný v rozvíjení a přece sevřený a spějící k neodvratnému ústí. Mezitím několik maloměstských exteriérů exponovaných melancholicky v jejich opuštěnosti.

Točitá ulice vedoucí ke kabaretu, zákoutí, ve kterém profesora potká vždycky zahoukání lodní sirény, zneklidňující bez jakékoliv symbolické motivace. Portál gymnasia, do něhož spěchá profesor bojácnými kroky jako chlapec, který se bojí ředitele, protože jde pozdě. Závěrečné napětí s produkcí clowna Ratha je skvěle udržováno a stupňováno do nesnesitelnosti, až k epilogu ve třídě, který je smírný, třebaže končí smrtí. „Modrý anděl“ je příkladem pečlivé, koncentrované režie, zpracované thematicky do všech podrobností, ale nezávalené tíží detailů. Kolem několika málo charakteristických zvukových a obrazových motivů, které se opakují, krouží děj jako kolem pevných bodů a celá tato soustava má svůj vlastní pohyb, také eliptický.

Emil Jannings, který se před rokem vrátil z Hollywoodu, je v tomto prvním svém mluveném německém filmu šťastnější než v jiných filmech, protože je svým založením jevištní herec. V tichém filmu nám to nejednou vadilo, jeho silná gesta, divadelní pathos a drobnokresba, ve zvukovém filmu nalézají jeho jevištní i filmové vlastnosti výhodný průsečík. Mám dojem, že profesor Immanuel Rath je jeho nejlepší výkon na filmovém plátně vůbec, třebaže jeho artista v Dupontově „Variété“ byl nesporně filmovější. M a r l e n e D i e t r i c h je objev, zjevem, hrou i hlasem. Její šlágr „Ich bin von Kopf zu Fuss auf Liebe eingestell“ je zpěvem i hrou malé chef-d'œuvre genu pro sebe. A bude se ode dneška za rok zpívat, hrát a pískat po Praze, neustříhne-li naše znacionalisovaná filmová censura „Modrému andělu“ křídla jakožto německému mluvčímu filmu. Autorem šlágru a hudby tohoto filmu vůbec je Friedrich Holländer, jehož chansony a operety jsou v Berlíně — ne neprávem — populární a módní.

Mezi nadprůměrné herecké výkony „Modrého anděla“ patří kouzelník Kiepert Kurt a Gerra a Gusty, jeho paní Rosy Valetti.

Ve třetím novém zvukofilmu, „Am Rande der Sahara“ se obejdeme beze jmen herců. Jsou tu také, ale jednak anonymní, jednak sice se jmény, ale bez významu pro hlavní děj filmu. Tito „představitelé“ v běžném slova smyslu hrají totiž jen v pásmu civilních meziher, mezi něž je vložen vždy nový kus exotické skutečnosti. Dr. Horts, mladý badatel-cestovatel, se vrátí z cest a přijímá v hotelu návštěvy lidí, kteří se zajímají o jeho expediční kořist (Harry Frank). Přijde slečna žurnalistka, vyptává se, badatel ukazuje fotografie, vypráví. A zatím, co zní jeho hlas, objevuje se na plátně kus Afriky, výtežek filmové expedice UFY do málo známých i neznámých krajů severní Afriky: Kyrenaika, Tripolsko a Jižní Tunis, vedené drem Martinem Rikli, který zároveň režiroval africké scény filmu. Z pokraje Sahary se vrátíme zase do hotelového pokoje cestovatele, slečna žurnalistka totiž našla něco nového a žádá žvatlavě vysvětlení. Nový obraz, nový kus horké, svítivé pudy a skutečnosti skoro neuvěřitelné. Kdosi nový se hlásí telefonem, opět přerušeni, přijetí návštěvy, její otázky, nové obrazy . . . tak je dělán celý film. Je to místy zdouhavé, i při ponechání tohoto stylu by mohl být větší spád. Ale toto prokládání dvou elementů má výhodu pro hlavní „děj“ filmu, přírodní báseň z pokraje Sahary, jejíž náplň by působila patrně unavně bez této zcela mechanické členitosti a rytmisace. Vždy znovu zazní sálavý obraz po intermezzu v evropském civilním prostředí, a toto rozžehnutí na šedivém pozadí hotelového pokoje má svou filmovou hodnotu.

První zvukový expediční film musil mít úspěch, pro-

tože právě tady je význam nového objevu zcela beze-
sporný. Kdysi chodili cestovatelé po cizích zemích jen
s perem, tužkou a barvami. Později přibrali jako neoce-
nitelného pomocníka fotoaparát. Filmová komora,
která následovala, nebyla poslední vymožeností, jak se
zdálo. Přišel na řadu i přístroj na současné zachycování
zvuku a živého obrazu. Leoš Janáček musil ještě zachy-
covat nápěvky notovým systémem. Oč jednodušší a
přesnější to měli účastníci zvukofilmové expedice Ufy!

Vynálezu je v tomto filmu využito znamenitě. Tu-
niský pastýř se modlí, předčítaje chvílemi svým ovcím
partie z koranu, vyryté na dřevěné desce, kterou nosí
na zádech provazem připevněnou. Muezzin volá do všech
stran světa večerní píseň s ochozu vysokého minaretu
nad bílým Kaironem: „Bůh je největší! Uznáváme,
že je jediný Bůh, že Mohamed je jeho prorok. Sem
k modlitbě! Sem ke štěstí a radosti! Bůh je největší!
Není Boha kromě Boha.“ Dvě arabské židovky v Me-
denině se sejdou a porozprávějí. Jednu z nich potkalo
štěstí, s nímž se netají: „... Tu přišli křesťané (účast-
níci expedice) a — při rabbi Šemaun, vydělali jsme dva
duros! (deset zlatých marek).“ Druhá jí to přeje a gra-
tuluje: „Ah — ha, ha, ha, výborně, musím ti gratulovat!“
Zařikávání posvátného polykače jedovatých škorpionů,
zaklínací formule, která nutí hady, aby zdvihali do
výše svá těla a kolébali se v rytmu nenapodobitelné
hudby bubínku, piššaly a chřestidla, jednotvárné, těžké
a omamné, otupující hudby.

Pohřební průvod, rozptýlený kolem obyčejné rakve,
spěchá skoro závodním tempem na hřbitov v Kaironanu.
Zpívá se při tom melodie s minimálním rozpětím, je to
jako dětské říkadlo, našim uším komické. Žalm nad
čerstvým hrobem. Popěvky, rozhovory, gramofon, který
je v Orientě velmi oblíben. Zatím co divoká, rozpoutaná
melodie domorodeckého šlágru upoutává sluch hostů
rozsazených po rohožích kavárny, vodí nás kameraman
po městě. A všechno, co potkáváme, je nám tou auten-
tickou hudbou bližší.

Vedle zvukových motivů, po dokumentární stránce
neocenitelných, je tu řada národopisných, ve filmu zcela
neznámých kuriosit a několik překrásných obrazů
v pleinairu. Především hřbitov kaironanský, jehož
svítivé náhrobky vyvolávají svou bělobou dramatické
chvění na temném pozadí stínu a mračen. Pak několik
jiných pohledů na Kairon, „bílou nevěstu pouště“.
Když vidíme město s výše minaretu a slyšíme zároveň
zpívavou modlitbu muezzina, padající dolů ve vibru-
jících vlnách, není to jen obraz doprovázený zvukem.
Je to dohromady jednota, cítíme plněji skutečnost
tohoto motivu, zažíváme bohatěji to, co jsme zažili
sami na těch místech, co jsme nemohli popsat, vyjádřit.

Rourové město v Medenine, v Jižním Tunisu, kde
mají všechny domy podobu rour, nízkou k zemi při-
krčených, Matmata, kterou není na povrchu vidět, pro-
tože je celá v trychtýřovitých děrách pod zemí, skrý-
vajíce dva až čtyřpatrové domy. To, co kameraman
Wentzel zachytil v této podzemní osadě, v níž žije
přes 5000 lidí, je jedna z nejzajímavějších kořistí fil-
mových expedic.

O herce meziher v hotelu se nemusíme starat, ti nám
nevadí. A účinkující afrických partií jsou beznárodní
a nevyrovnatelní. Odpočineme si od hvězd, od důmys-
lných interiérů a dramaticky stupňovaných akcí.

Trháme datle s domorodci, posloucháme klepy u kašny,
kde perou ženy prádlo, sedíme s dětmi v podzemní škole,
jejíž nejvyšší moudrost je několik stránek koranu, vá-
žíme vodu z tisíciletých studní, dáváme dopis do jes-

kynní pošty, koupáme se s kluky v křišťálové lázni oas
a když doznívá poslední obraz karavany, žádající Allaha
o vodu uprostřed pouště, neubráníme se otázce, nestačí-li
těm lidem zcela ke štěstí jejich život, bez elektriky, učitel-
ských ústavů a denních novin.

DOBAAALIDÉ

J. K. Kosina:

Staří a mladí.

Nechci v následujících několika odstavečích roze-
bíratí snad starou otázku konservatismu, jestli
totiž staré vyšlapané cestičky jsou nejlepší prostě proto,
poněvadž jsou vyzkoušeny, protože tato otázka jest pro
nás mladé již vyřešena, ale chci se dotknouti věci s jiné
stránky, a to se stránky praktického života.

V praktickém životě (myslím v kancelářích, úřadech
atd.) totiž většina lidí, kteří překročili svoji padesátku,
domnívá se míti „patent na rozum“ a pohlíží na kolegy,
jejichž věk si vypočítá, dělí-li své vlastní „ctihodné“
stáří asi dvěma, když ne přímo s jakousi dávkou pový-
šenosti, tedy alespoň s úsměvem. A těm bych právě dal
těchto pár řádek na uvážení.

Cožpak vy, mladíci. Když vás mámy chovaly v pe-
řince, to jsem já už odložil kver a seděl již tady v té
kanceláři. Horké hlavy, myslíte, že převrátíte svět. Až
vám bude tolik let jako mně, budete pohlížet na různé
věci kolem sebe zrovna tak jako já. Cožpak vy můžete
rozuměti něčemu lépe nežli já? Vždyť mám ohromný
náskok před vámi. Moje zkušenosti za těch 20—25 let.

Zeptáte-li se však takového kmotra Rozumce, jak žil,
co studoval, jak se bavil ve své volné chvíli po celou tu
dobu, o kterou se dostal na tuto planetu dříve než vy,
tak uslyšíte: „Tenkrát, panečku, byly jiné doby, když
jsem já byl ve vašem stáří. Tolik volného času jsme
ovšem neměli, jako máte vy. Sedmihodinový nebo osmi-
hodinový pracovní den? To byly jen výjimky. A dovo-
lená? Darmo mluvit.“

A ptáte-li se dále, tak se dozvíte, které byly jeho za-
milované hostince, které pivo nejraději pil, jak to
„táhli“ s přáteli každou sobotu, po případě neděli až do
rána a podobně. Konečně se dozvíte, že i cosi čítával
takovýto „Methusalem ducha“.

Ze ten člověk se vlastně nedozvěděl za těch 25 let,
které je před vámi, ani tolik, kolik vy systematickým
studiem ve svém volném čase za dva roky, to ho ani
nenapadne, a připomenete-li mu ten rozdíl, odbude vás
zase úsměvem. „Život, to je něco jiného než knihy. Až
budete tak starý jako já... atd. Jako kdyby ty knihy
psali sami senilní stařečkové a zelení mladíci.“

Připomínám, že nechci naprosto generalisovati a že
mě ani nenapadne, abych stavěl dnešního průměrného
mladého muže za vzor. Ne, spíše by se mohl tvrditi opak.
Dnes jsme se dostali dříve z kancelářů a pracoven, hos-
poda už není tím Eldorádem, jako bývala, ale my si za-
čínáme dělati ze hříště takovou duševní hospodu. Pře-
běhli jsme z jednoho extrémů do druhého.

Nechci také tvrditi, že jakási úcta k stáří, jakýsi ta-
kový odstup vůči člověku, který se fadessou denního
života protlouká dvakrát takovou dobu jako já, je
něčím docela zbytečným a přežilým. Ne, to nechci. Ale
chci jenom zdůrazniti, že nejenom věk, jak tito lidé
(a máme takových přednostů v úřadech a kancelářích

veřejných i soukromých víc než dost) jsou přesvědčeni, ale hlavně, to podškrávám, hlavně to, jak byla tato léta ztrávena, rozhoďuje.

Nějaké „recepty na život“, nějaké takové vstavování na vyježděné koleje je nutno co nejrozhodněji odmítnouti. Vzpomínám na slova J. H. Robinsona, který praví, že, je-li nějaká „pravda“ tak bezvýhradně a s naprostou jistotou přijímána jako ověřená, je nutné, aby byla znovu prozkoumána, není-li to jenom tisíciletý nános na něčem, co sloužilo původně docela jinému účelu. V dnešní společnosti existuje rozhodně útlak mladších staršími na všech stranách. O tom se můžeme přesvědčovat na každém kroku, pozorujeme-li svět otevřenými očima. Otázka by nyní byla: „Je to správné a ve jménu pokroku a zdokonalení společnosti žádoucí? Nehodlám se nyní o této věci rozepisovati, ale za úvahu to rozhodně stojí.

Prozatím myslím, že mohu s klidem říci, že ne klackovitosti a hrubosti mladých lidí, ale odstranění toho povýšeného přezírání se strany starších jest zapotřebí. Fakt, že někdo je o 30 roků na světě déle než jiný, nesmí nikomu dávatí legitimaci k tomu, aby mohl bezrestně, ba možno říci se souhlasem značného množství omezených mozků zlehčovati třebaš i mladšího člověka.

Máme ohromnou spoustu lidí v kancelářích a úřadech, kteří si svoje gáže za dobu x let vyseděli a kteří jsou při tom sami ve svém nitru hluboce přesvědčeni, jak nesmírně důležití jsou a pevně věří, že by bez nich nemohl podnik nebo úřad vůbec existovati. Celá spousta těchto lidí namáhá se stále uzpůsobiti svoje okolí životu před těmi 20—25 lety a nejde jim na rozum, že ten podřízený plebs nechce se s tím sprátelit. Se stanoviska psychologického je to snad docela pochopitelné, ale poměry se mění a musí se tedy změnit i ti, kterým to není zrovna dvakrát po chuti. Vžijme se jen do situace takového zneuznaného malého imperátora a vladaře. Před 25 lety ohýbal hřbet a těšil se v duchu na dobu, kdy jej budou ohýbati jiní před ním a dnes se nechce tak hluboce sehnout ani poslední sluha a podřízený úředník způsobí nestydatý kravál, řekne-li se mu věc, na kterou musíval on klidně mlčet.

Ani tu nemůžeme ovšem generalisovati a jest právě zajímavé pozorovati, jak každý větší podnik tvoří takřka svět sám pro sebe. Známe případy, že jsou přímo vedle sebe podniky, ve kterých je vzájemný poměr jednotlivých zaměstnaneckých „kast“ naprosto rozdílný. V jednom případě upjatý a nepřístupný představený na jedné a vyděšený často až servilní a hřbet ohýbající podřízený na druhé straně a v druhém případě spíše přátelštější poměr vedoucího a vedeného, ve kterém je sice méně hlubokých poklon a třesoucích se kolen, ale jistě více pocitu solidarity a osobní odpovědnosti. Ponechávám úsudku čtenáře, co prospívá lépe dobrému chodu závodu, nehledě ani k tomu, že v podniku, kde vládne takováto kaprálská kázeň, se iniciativní a bystrý pracovník neudrží a protože doby osobního nevoľnictví (v tom původním slova smyslu) již bohudíky dávno minuly, nezbude takovému panu kaprálovi nic jiného než spokojiti se lidmi méně bystrými, ale zato elastičtějšími páteří a pevnějšími ušními bubínky.

Mnoho ovšem jsou vinní mladí lidé sami, protože si často ani neuvědomují, že dobrý pracovník dneška nemusí býti „ouřada“ a vysedávati za každou cenu v kanceláři co největší počet hodin denně při mechanické práci, sloužití pouze věrně, oddaně, poctivě atd. až do roztrhání těla, jako to činí ti, kteří si, jak jsem již řekl, namnoze vyseděli vedoucí místa a nyní nutí své podří-

zené k témuž životu. Budoucí zdatný vedoucí pracovník se nemůže již dnes „zaučovati“ do tajů života v moderním obchodním světě tím, že se mu dá zametatí kancelář a odtud jako po žebříčku aby se šplhal až na vedoucí místo, nestaraje se celkem valně o ostatní život kolem sebe, pokud přímo nepatří do jeho „fochu“, nýbrž jest nutné, aby se vzdělával, vzdělával a ještě vzdělával, nechceme-li, abychom se ocitli ve velmi nemilé situaci, že nebudeme míti sice ve svém národě vůbec žádných analfabetů, ale také ne lidi se širším rozhledem, kteří by rozuměli také něčemu jinému kromě té své denní kancelářské dřiny počínaje snad tím koštětem nebo o několik stupínek výše. Češi byli již za monarchie velmi dobrými a hledanými „ouřady“, úroveň našeho školství a vůbec t. zv. všeobecného vzdělání byla velmi vysoká a přece se o nás vědělo ve světě až do války tak žalostně málo.

Ono je to celkem velmi pohodlné žítí takto ze dne na den v blažené jistotě, že zítra zase nějak bude a usmívati se polo ironicky a polo shovívavě kolegovi, o kterém se říká, že tráví svůj volný čas ne hlavně v biografu a na kopané, nýbrž že se také zabývá jakýmsi studiem a že také snad trochu i píše, ale jsem konec konců přesvědčen, že i ten nejotupělejší lidský automat na výrobu cifer nebo obchodní korespondence by si časem rád tu fádnost poněkud zpestřil, kdyby jen nebyl tak příliš pohodlný a kdyby věděl jak do toho.

Práce zůstane prací — myslím, že nejsem žádným pesimistou, když nesouhlasím s názorem Morrisovým z jeho „Novinek z Utopie“, že by totiž všem lidem byla práce takovou potřebou jako na př. odpočinek a klid — ale jsem přesvědčen, že jest nutné, abychom se naučili oceňovati trochu objektivnější práci a schopnosti druhých, a to nejen podle třídní příslušnosti, ale i podle stáří. Trochu více autokritiky, zejména u těch starších, jest zapotřebí.

POVOLÁNÍ A ZÁLIBY

Vladislav Keřka:

Středočeský football amatérský.

I.

Situace se už změnila, už je veta po uličkách, v nichž se třepetaly Jandovy goaly z podání Václava Piláta, už patří historii křik hrdel a splněné naděje divošských přívrženců letenské jedenáctky, která byla ze železa. To budiž řečeno jako vzpomínka na úsek jednoho českého romantismu, jehož půdu nevzbourili básníci, ale kopačky na nohou největších amatérů, jež měla Praha a atletický klub Sparta.

Atletickému klubu se podařil paradox, o který se marně snažili probuzenci s historickými láskami. Dovedl kopačkami stvořiti přírodu vášně, v níž nebyly škvarky ospalosti ani stíny automatických loutek, nahánějících na mlýn napiatých očí strach z matematické nepřesnosti fotbalového řemesla. A vášně plné humoru, jenž přemáhal všechny příšery ducha (a zvláště českého snobismu, reformujícího běs smyslů mravnostními hlídkami —) jednoduše a bezstarostně láskou a důvěrou.

Takto český football se stal důležitým psychologickým činitelem v kulturní historii a získal si zásluh, neboť statisíce českého obyvatelstva by se neseznámily se zkušenostmi, jichž potřebuje národ, aby pochopil,

jak nepatrné věci, zrozené vášní, jsou veliké a jak drobný fakt, míč v brance, může zavinit absolutní převahu jednoho ducha nad druhým nebo přivodit smutek, v němž poražený je blížek sebevraždě.

Epocha porážky je epocha vrtkavosti, v níž se hloupost hromadí na hloupost, a hlouposti se stávají smrtonosné.

Epocha vítězství rovná se revoluci; vítězný duch má největší rychlost a elastičnost, jaké může člověk dosáhnouti, jest nevyšší dokonalý a nejvyšší apollonský, neboť se mu daří vše, na co pomyslí. Footballu děkujeme, že tyto epochy zažíváme podle možnosti jednou i dvakrát týdně.

Football je neocenitelný humorista našich vášní, jež probudil, aby byly pokřtěny přírodou a aby byly zúžitkovány demokracií, která se chce koupat v psychologických vřídlech, nikoli ve slovech ušlechtilých moralistů.

II.

Právě bylo skončeno mistrovství středočeských amatérů. Ze všech ročníků, jež zapadly, ročník nejzajímavější s několika stránek:

1. Technicky. Amatéři jsou přibližně stejné úrovně, takže technika nestáčí na vítězství. Poslední klub dovede totéž co první. První nevítezi lepší kombinací nebo poměrně nejjednoduššími chybami, nýbrž příznivějším utvářením psychologické situace. Naši amatéři znají svou Achillovu patu. Naši amatéři necvičí na trénincích techniku trestných kopů, nýbrž náladu mužstva a kouzlo individuality. Chtějí-li vyhrát, odloží důvěru v trenink a doufají v pomoc obecenstva; zvláště hrají-li na cizím hřišti, pokládají za nejsilnější zdroj vítězství přítomnost svých přívrženců, jejich prozřetelnosti a především vášně; nespolehnou na mechanickou a automatickou zdatnost; některá mužstva zanedbávala úmyslně kombinaci a rušila obraz technicky slušné hry posedlostí přejatou z rozvášněných bariér, a druhá, která se snažila předvésti t. zv. dobrou hru, nakonec ztroskotala právě nedostatkem této zběsilosti.

2. Byla to však také jiná psychologická vlastnost, jež měla převahu nad technikou: byla to bojovnost. Když není veliké technické převahy, jež způsobí i psychický zmatek a zaujme hlediště artistním kouzlem, vyhrává mužstvo, jež riskuje estetický účinek výkonu v boji bez okolů. Letos bojovnost převrátila často odborné výpočty a kromě jediného klubu, který neměl, co by ztratil, byla měřítkem úspěchu jediné bojovnost. Tento úkaz lze pokládati za nejzřetelnější doklad, jak přednosti doby se uplatňují i na rozumových terénech sportovních, neboť vítězily rozumové přednosti dnešního existenčního zápasu: houževnatost, vytrvalost a odvaha.

3. Úpadek politiky. Kromě několika nedopatření, jež zasluhovala prozkoumání odborně-technického, nikde nezasáhla politika předsednictev nebo jiných vyšších mocí do pořadí vítězů ani poražených. Zápasilo se takřka bez protestu na zeleném trávniku.

Celková vě: Úroveň fotbalového sportu amatérského není vysoká po technické stránce; pokrok jest v jakosti mravní a rozumové. Amatérský football pochopil, že jeho půda není v technickém artismu, jež pěstuje profesionalismus, nýbrž v oblasti mravní.

Je odzváněno fotbalovému romantismu. Počíná éra rozumová.

Druhé Národní divadlo. — Němčina v Praze.

Pane redaktore Peroutko,

články Gutwirthův a Kocourkův (ve 25. a 26. čísle Přítomnosti), oba napsané ve znamení kritického stanoviska k projektu stavby Druhého Národního divadla, jsem četl s nemalým souhlasem a uspokojením tím spíše, že současně s prvním článkem, zabývajícím se tímto thematem ve Vašem časopise, vyšel v předprázdninovém dvoučísle Rozprav Aventina můj úvodník o témže námětu, operující zcela shodnými námitkami proti stavbě Druhého Národního divadla, jako obě stati v Přítomnosti.

Bylo mně to jednak zcela příjemným důkazem, že je více lidí, kteří se nerozpakují o této delikátní otázce psát jinak než s chválou a nadšením — jednak posílilo mne to v názoru, že je ještě čas, aby se rozvinula podstatná diskuse, jejíž důsledky by nemusily zůstat na papíře.

Řetěz námitek, vznesený dosavadními články proti počínu — o jehož subjektivním a objektivním významu by za normálních, zdravých předpokladů a okolností nemohlo býti pochybností — chci rozšířit ještě o následující:

Čtu právě v novinách, že v září bude zahájena všeobecná sběrací akce ve prospěch Druhého Národního divadla. Nuže, jsou informováni ti, od nichž k tomu vychází impuls, za jakých okolností půjdou burcovat kapsy a národní svědomí — pod jehož egidou nepochybují — bude akce prováděna? Kapsy a svědomí ne jen jednotlivců, podniků a korporací, ale i městských a okresních samospráv?

Nepochybují, že přes neutěšenou finanční situaci většiny našeho obchodu a průmyslu je a zůstane pořád hodně lidí, jimž o tisícovku méně nebo více nepřichází v počet. Nepochybují naproti tomu, že bude mnoho těch, kteří se pozastaví nad okolností, že právě v době, kdy za celou poválečnou dobu se nám vede nejhůře, přicházíme s požadavkem stavby divadla, o jehož monumentalitě a tím i mnohamilionové pořizovací hodnotě je dosti řečeno tím, že je mu dáván do vinku titul „Druhé Národní“?

A co naše samosprávy? Vim, že při stavbě prvního Národního divadla nebylo snad české obce, českého okresu bez příspěvku na tehdejší dobu vydatného. Jak to bude vypadati dnes? Samospráva je omezována ve vydáních nejen vnitřní nutností šetřit, ale i dohlédacími úřady, škrtačícími v rozpočtech položky, leckdy i nejméně toho zasluhující. Znam z poslední doby případ, kdy obci samotnou prelimitovaná suma na nákup knih byla seškrtnuta dohlédacím orgánem právě na polovic, přes to že se jednalo o obnos v posledním rozpočtu schválený. „Podobně se postupuje nyní častěji a častěji právě u položek, týkajících se kultury a vzdělání, neboť ty, když jde do živého, nejsou v prvé řadě považovány za předměty „denní potřeby“.

Víme všichni, jak stojí finance obce pražské, jak jsou škrceny rozpočty ministerstev zase v prvé řadě tam, kde jde o obnosy, jež mají být vynaloženy na kulturu, umění a dotace školám — víme, jak se vleče stavba Státní galerie, jak vypadají naše státní ceny!

Nezdá se Vám, připomeneme-li si tohle všechno, že si házíme trochu písek do očí, rozhodujeme-li se právě nyní stavěti Druhé Národní divadlo? Za stavu, kdy průmyslové závody zastavují či omezují výrobu, za situace, kdy hrozivě přibývá nezaměstnaných?

Kdyby situace současné divadelní skutečnosti vyžadovala skutečně postavení nové velké scény — není pochyby, že my všichni, kteří stojíme dnes kriticky k projektu její stavby — hledali bychom ze všech sil cesty, jak se překlenouti přes neutěšenou hospodářskou situaci. Nemáme-li však dnes ani dosti dramatických autorů (ani svět jich dost nemá), ani režisérů, ani herců, ani obecenstva, není možno mlčet, třeba bychom jinak jistě rádi viděli Prahu obohacenu budovou nového krásného divadla! Ale v době —

kdy řady lidí pořád ještě lidsky nebydlí — bude ta honosná budova nového Národního divadla nejspíše dokladem — že i my stavíme rádi Potěmkinovy vesnice.

Prosim Vás, pane redaktore, abyste pokračoval v této diskusi o věci tak důležité a získal pro ni mínění těch, kteří o věci budou rozhodovat. Protože však to divadlo má postavit ze svých peněz národ, nechte ten národ říci svoje také.

Druhým, neméně delikátním a aktuálním thematem je diskuse o němčině v Praze.

K té záležitosti bych se rád zmínil o třech věcech, které mne zarážejí: první je záplava německých časopisů, jichž jsou plny leckteré skříně dosavad českých knihkupectví na hlavních pražských třídách a jimiž hlavně překypují stánky na nárožích a u kandelábrů. Jdete-li po Příkopech a po Václavském náměstí, máte dojem, že jste v městě převážně německém. Stánkové prodejny forsírují z devadesáti procent časopisy německé, z nichž některé si zvlášť potrpí na tiskoviny, u nichž mizí hranice mezi „hygienou“ a pornografií. Doplnuje-li tuto serii český „Intim“ — vzniká expozice sice utrakvistická, ale každým coulem málo reprezentační.

Není pochyby, že slušné české časopisy jsou ve stáncích v zdrcující menšině. Řada jich není vůbec na nárožích k dostání.

Nezdá se Vám, že tady není cosi v pořádku? Že periodická německá tiskovina — často i obskurní úrovně — vtiskuje Praze falešný německý ráz?

Druhá věc jsou nádražní knihkupectví. Patří českým politickým stranám. Co se v nich vystavuje? Většinou německé romány velmi laciné ráže. Předválečné rakouské státní dráhy nemohly mít k české knize na nádražích vztah lhostejnější, méně bagatelisující.

Vzpomínám si, jak bezohledně byla svého času zamítnuta žádost, aby nádražní knihkupectví se dostala do nájmu skutečných knihkupectví. Dnešní výsledky jsou podle toho.

A do třetice: Pražské kavárny. Dostanete tam k prohlížení a čtení kdejaký německý časopis, pro řadu novějších českých listů však tam peněz není. Vymlouvají se, že „potřeba je kryta“. Stálo by za to udělat statistiku, jak vypadá lektýra předkládaná pražskými kavárnami (o brněnských a bratislavských ani nemluvim). Že by výsledkem byl pro Česko u Prahu potěšující — velmi pochybuji.

Čímž končím a prosím Vás, pane redaktore, abyste dopřál tomuto dopisu místa ve své Přítomnosti.

Jsem Váš

Nový Svět 9. července 1930.

Dr. Ot. Štorch-Marien.

Sokol a kritika.

Lázně Bělohrad 3. července.

Ne všimáme si každého výkřiku, který se nám ozve na ulici za zády. Nebudu zde tedy polemizovat ani se štváním pražského červeného tisku ani s hloupostí krajinského tisku. (Dr. Křepinský měl by si však spočítat, kolikrát se tam vyskytuje titul nepřítel národa v nejrůznějších variacích, aby mohl po této stránce opravit svůj naivní idealismus.) Chtěl jsem původně také ignorovat dopis dra Křepinského, protože (jak hned ukáží) svou polemickou metodou si nic jiného nezasluhuje; ale když nyní Večer a jiné listy stejné úrovně (a stejného rozšíření) agituji s humbukem jim tak vlastním s jeho dopisem, bylo by pohrdavé mlčení uprostřed řádění oněch temných, anonymních živlů, dobře placených za jejich řemeslo, vykládáno jako slabost a vědomí viny.

Dopis dra Křepinského je typický projev onoho ducha, který po mém soudu je tak nebezpečný budoucnosti Sokolstva. Začíná-li někdo patetickou deklamací o „novém boji, který Sokolstvu právě nastává“, víme ovšem hned, na čem jsme, a nepodíváme se ani, že Večer vpadl tak à tempo, aby svým osvědčeným basem tvrdil tuto muziku.

Dr. K. odpustí, ale tomu, kdo nabádavou, výbornou úvahou p. Jára odbývá posměškem „obuvnická“, nemohu přiznat ani míry

seriosnosti, které jsem požadoval pro navrhovanou diskusi; zlehčování protivníka je sice zbraň efektivní, ale ne vždycky důstojná. Předeseilaje svému článku několik vět o poslání kritiky, počítal jsem s určitostí, že na toto vnařidlo se ryba chytne. A chytila se. Dr. K. neměl ani dosti slov, jimiž by mě ujistil, že s nimi souhlasí, a ani nepozoroval, jak je směšné projevovat souhlas s něčím, co je tak samozřejmé a bez čeho vážná diskuse by vůbec nebyla možná. Ušlo mu také, že nelze se tímž dechem hlásit o spolupráci s kritikou a zároveň deklamovat o novém boji, v němž už svým tónem staví se na stranu „napadeného“ Sokola. Že tento rytířský stisk ruky před turnajem je pouze chytrým kalením vody, dokazuje dr. K. sám, neboť hned po této „captatio benevolentiae“ nedělá nic jiného, než že všechny mé náměty ke kritice sprovazuje se světa buď tím, že na ně neodpovídá vůbec, nebo tím, že je bez důkazů označuje za klepy, anebo konečně tím, že prohlašuje za omyly a neznalosti, co ve skutečnosti prostě špatně četl nebo nechtěl čísti dobře. To je ovšem ta nejnepřímější metoda: kritiku, která je nepohodlná, umlčet tím, že pisatele prohlásíme za sběratele klepů a hlupáka. Je přímo neuvěřitelné, jakou dávkou neznalosti mi dr. K. připisuje. Takovou, že má veřejná výzva k diskusi musí každému, kdo nečetl mého článku, připadat prostě — drzostí. Je-li tohle sokolské, pak se asi sokolství velmi změnilo od těch dob, kdy jsem ještě býval v Sokole a kdy na stěně naší tělocvičny bylo napsáno heslo: přeskoč, přelom, nepodlez!

Nemám zde na venku po ruce svých poznámek, podle nichž jsem psal svůj článek, ale tolik věru vim i z paměti, že Ling založil svou tělovýchovnou metodu („švédský tělocvik“ jako protiklad tehdejšího tělocviků německého) asi o 60 let dříve, než Tyrš; ale ovšem dr. K. zapomněl uvést, kdy až se dostal do našeho Sokola na pražský svédský ribstol. Za mých dob před válkou byl tam ještě věcí neznámou. Krom toho „modernost“ nějakého směru není určována datem jeho vzniku, nýbrž mnohem častěji stupněm rozšíření, vhodností a vydatností, jakož i kvalitou soustavy a schopností vývoje. Je pravda, že Ling byl překonán nedávno Bukhem a Hebertem (nemylím-li se, svého času psala o tom také Přítomnost), ale to je právě to, co vadí mně, bohužel však nevadí dru K.: že Ling nebyl překonán ani pozdějším Tyršem ani ještě pozdějšími jeho následovníky, nýbrž Bukhem a Hebertem, čili, že tvůrčí iniciativa nebyla ani zde na straně našeho stále pohotového, iniciativního a vítězného Sokolstva a jeho jedinečné metody.

Dr. K. dále píše, že každá diskuse je se mnou zbytečná, když ani nevím, že rytmiku právě Sokol k nám uvedl a ji prakticky provádí. Já jsem však nikde netvrdil opaku, pouze jsem připomněl, že „švéd. tělocvik, rytmika atd. tak těžce a s tak velkými zpožděním proti ostatním evropským zemím pronikají do sokolského ústředí a jsou tam přijímány ne iniciativně, nýbrž přímo z donucení“. To je něco zásadně jiného, a když dr. K. takto mé tvrzení zkresluje, dává zlé vysvětlení svému způsobu diskuse, který je snad vhodný pro Večer nebo Polední list, ale v každém jiném prostředí je prostě nepřipustný. Nový důkaz, že také jemu jako všem, kteří v Sokolstvu reprezentují „ducha tíže“, je každá kritika nepohodlná a že se jí hledí zbavit všemi prostředky. V naší sokolovně bývalo heslo: „Tělo tuž, pravdě sluzi!“ Dojde-li jednou k úpadku Sokolstva, jehož já si nepřeji, nechť se Sokol poděkuje také těm, kteří toto heslo smazali.

Ve věci rytmiky nejde ovšem jen o to zpoždění. Jde i o to, jak ji Sokol provádí — že ji z největší části zapráhl do služeb vojenského drillu ženských mass v analogii s vojenským drillem mužů. Nejen tedy, že se rytmiku ani nepokusil zdokonalit v jejím duchu, ale svou aplikací na davová veřejná cvičení dal jí jiný směr, o jehož vhodnosti se ovšem naše názory diametrálně rozcházejí.

Dr. K. vyvozuje z mé zmínky o nedobrovolných sporech o Masaryka v Sokolstvu, že ani nic nevím o Masarykově členství, jako by mělo s touto věcí vůbec co společného! Ne má, nýbrž paměť dra K. je pozoruhodně slabá všude tam, kde mu jsou vzpomínky nevídané. Ve skutečnosti arci dr. K. jako sokolský pracovník musí o tom vědět ještě více než já, ledaže by vůbec nečetl Národ. Listů, které už z politického profesionalismu stojí na stráž u sokolských bran, aby žádný

„realismus“ jimi neproklouzl. Ví to dokonce tak dobře, že si pomáhá z úzkých prapodivným polemickým trikem s Masarykovým členstvím, jež si arci se škodolibou radostí hned otiskl — V e ř e. Litují, že mu při nejlepší vůli nemohu blahověřit k tomuto spolenectví. Jen ať si dr. K. vzpomene na boje před 3—4 lety! Ale ovšem — ty on hned prohlašuje za soukromou záležitost sokolské domácnosti a vidí kritickou neslušnost, zmiňují-li se o tom. Takové chameleonství v základním postoji, které věci dobré prohlašuje za veřejné, ale věci nedobré za soukromé, je něco, čeho nikdy nepochopím. Sokol není soukromá osoba, aby měl pohodlné právo na nějaké soukromí (kde by se mu to hodilo) — naopak instituce tak veřejná a důležitá musí si býti vědoma, že podléhá soudu veřejnosti c e l á. Nezdá se dru K., že zakrývat něco pokřikem o neslušnosti spíše zesiluje podezření, než aby je rozptylovalo?

Vrcholem jeho diskusních způsobů ovšem je, když se tváří, jako by byl tvrdil, že Orelstvo a DTJ vznikly až po převratu. Tady to máme docela jasné: dr. K. potřebuje přivést mi na hlavu oslí uši, aby se zbavil nepohodlné kritiky. Tohle že je fair play? Sokol sám měl by se zamyslet, je-li třeba hájit jeho nedotknutelnost i takovými prostředky. Mé uši by skutečně převyšovaly petřinskou rozhlednu, kdybych nevěděl, že DTJ vznikly na samém konci minulého století (první DTJ, tuším, v Praze r. 1897) a Orlové o něco později okolo r. 1900. Kdyby měl dr. K. pravdu, pak stejně dobře kdokoli jiný mohl z mého článku vyčísti, že také lidová a soc. demokrat. strana byly založeny teprve po převratu. Ve skutečnosti arci ideové tříštění Sokolstva přichází v úvahu vlivem nových polit. poměrů až po převratu, i když časově je mnohem starší. Proto také koinciduje s jeho vnějším největším rozkvětem. Napsal jsem doslova: „Pod patronací lidové strany rozvíjí se jistě pozoruhodně Orelstvo“ — rozumí se tedy samo sebou, že se rozvíjí něco, co bylo založeno již dříve. Dále: „Příčiněním strany soc. dem. vznikají početně také velmi reprezentativní DTJ — důkaz je přece na tom, co podtrhují, a po předchozím užití slova „rozvíjí se“ může být věc nejasná jen tomu, komu se hodí, aby byla nejasná. Stejně v následující větě: „Tím okamžikem arci, kdy tu vznikli rovnoprávní a více méně rovnocenní konkurenti Sokola, jeho všearodnost stala se pouze historickým slovem. Důraz je zase na tom, co jsem podtrhl, a jen lidé, jichž neovládá bona fides, mohou z toho usuzovat to, co dr. Křepinský. Teprve přece po převratu nabyly tyto předválečné secese onoho politického i ideového dosahu, o jehož konstataování mi šlo. Před válkou všearodnosti Sokola podstatně neuškodily — to je přece tak známé, že by bylo čirou naivností vůbec o tom psát. Bohužel bývají to velmi často samozřejmosti a Kolumbova vejce, nad nimiž se podle slov dra Křepinského koprní.“

Sem patří také dobře míněná rada, aby Sokol se věnoval pouze tělovýchově. Dru K. zdá se to totéž jako radit Č. Filharmonii, aby se věnovala hudbě. Nuže, nehledíc k tomu, že také Č. Filharmonii by tato rada časem přispěla, koprnění dra K. je novým důkazem, že věci nejsamozřejmější nejvíce překvapují. Skutečnost je ovšem jiná. Sledujete-li život v Sokolstvu, nemůžete nepozorovat, že stále se jen něco slaví a stále se jen připravuje nějaké veřejné vystoupení. Jsou to veřejná cvičení jednot, župní slety, mezisletové závody, všesokolské slety — jaký div, že za těchto okolností daleko největší procento času utratí se na drill, na přípravu členstva na veřejné vystupování s cviky, jež jsou stále složitější a vyžadují stále víc a víc času? Nazývá-li dr. K. tohle tělovýchovou — habeat sibi. Pojem tělovýchovy se mu asi z myslí nenávratně ztratil.

Doufám, že další diskuse přinese závažnější příspěvky, neboť kdybychom zůstali jen u Křepinských, byl by můj podnět jen ranou do vody. Ovšem konservativním žvlvlm v Sokole bylo by to jen vítáno. Jim je vítáno vždycky jen buď mlčení nebo nadšené provolávání slávy. Ale v zájmu věci bylo by si přát, aby můj podnět ranou do vody nebyl.

Nakonec jednou provždy zdůrazňuji: n e j s e m členem národní socialistické strany, protože nejsem v žádné straně. Je tedy směšné nazývat mě novopečeným bratrem, dokonce v uvozovkách, a mé názory o Sokolu přepisovat této straně. Jsem nezávislý právě tak,

jako je nezávislý týdeník, do něhož mám čest psát. P ř í t o m n o s t, pokud existuje, nebyla závislá na žádné osobě ani skupině, na žádné polit. straně ani klíce. Dovedla mluvit vždycky pravdu na všechny strany, ať to byla pravda příjemná nebo nepříjemná. Ano, rozumím z různých pražských a krajinských orgánů polit. stran, kteří s pochopitelnou pílí příslužují dru Křepinskému, je arci tato nezávislost solí v oku.

K J. Beneš.

Češi a Moravani.

Vážená redakce!

Antagonismus mezi Čechy a Moravany je dnes již více pověrou než skutečností, a pokud kdysi existoval, tedy měla na jeho vzniku lvi podíl Videň, v jejímž zájmu bylo: divide et impera.

Já sám jsem Moravan a žiji již 5 let v Čechách, jednak v Praze, jednak v Soběslavi, ale dosud jsem nikdy nepozoroval, že bych byl pro svůj moravský původ považován za méně cenného a v Balíkově narozeného, ačkoliv moje řeč stále nese stopy moravského dialektu, a po pronesení několika vět každý hned pozná, že jsem Moravan.

Myslím ostatně, že žádný rozumný Čech nebude rozumově poněkud tvrdého člověka považovati za méněcenného právě proto, že se narodil na Moravě neb na Slovensku, a bude-li nucen říci někomu, že je hloupý, tedy zajisté neřekne, že příčinou této hlouposti je ta okolnost, že dotyčný jest z Moravy neb Slovenska. — Naproti tomu zase rozumný Moravan nebude Čecha, který se dopracoval buď majetku neb hodnosti, ironisovati titulem „zlatej pán“.

Celý tento antagonismus, pokud skutečně existoval, nebyl dle mého náhledu způsoben ničím jiným než holou závistí. Jest přece všeobecně známo, že před 20—30 lety měla Morava v kulturním a hospodářském ohledu mnoho co dohánět, a pak nutno přiznat, že Čechové jsou přece jenom podnikatelsky zdatnější a houževnatější než Moravané a zvláště pak Slováci, kteří mají ještě příliš mnoho té slovanské holubičí národy, která nám byla dobrá ostatně jen k tomu, abychom byli na všech stranách důkladně bití.

A tak samozřejmě, když před těmi 20—30 lety přišel na Moravu takový český obchodník, úředník neb živnostník, musel se tento rozdíl nějakým způsobem projevit. Nechodil po hospodách, nebratříčkoval se se všemi ožralými kumpány, ale hleděl si rádně a důkladně svého povolání, a měl úspěch. — To o těch hospodách nemám, prosím, jen tak ze vzduchu, mohl bych snést důkazy o tom, kolik existenci obchodníků i intelektuálů hradištských mají na svědomí mařatické vinohrady, víno a slivovica. — „Pane ing. Křemere, to se naprosto netýká Vás, ale jenom těch, kteří se už upili, dnes je to třeba už lepší.“

Chci jen říci, že úspěchy, kterým se Čechové ve svých povoláních na Moravě dopracovali, nebyly asi způsobeny nějakými tajemnými zlatopanskými praktikami, ale spíše docela obyčejnou dřinou a šetrností.

Tyto rozdíly v kulturní a hospodářské vyspělosti obyvatelstva obou zemí se dnes již tak dalece vyrovnaly, že o nějakém antagonismu nemůže býti řeči — a je-li nějaký, pak jest to antagonismus mezi rozumem a hloupostí. — Takový Pražák řekne „ty Honzo z Balíkova“ neotesánkovi z Jankovic u Hradiště právě tak dobře, jako kdyby pocházel odněkud ze Šumavy.

Rozumní lidé však ani mezi sebou, ani vůči méně nadaným neb vyspělým občanům takto nemluví, a protože se všichni čtenáři P ř í t o m n o s t i mohou právem počítat mezi rozumné lidi, bylo by lépe touto věcí se již nezabývat, protože jednoho antagonismu je v národě československém zrovna dost.

V Soběslavi dne 12. července 1930.

Jaroslav Fantura.

Dopis o věcech sociálních.

Vážený pane redaktore!

Víte jistě lépe nežli já, že žijeme dnes v době nebyvalé krise světového hospodářství způsobené nadvýrobou. Vyrábělo se na výdělek, nikoliv pro spotřebu a tu máme důsledky. Průmysly a všechny výroby učinily v posledním desetiletí takové pokroky ve výkonnosti, že jejich výrobky se hromadí, nenalézají kupců — třebaže zájemců je víc než dost.

V době takových nesmírných přebytků jsme nicméně svědky zjevů, jež každého normálně myslícího člověka pobuřují na nejvyšší míru, že totiž si lidé zoufají proto, že nemají co jíst. Vidíme i to, že si lidé zoufají i z hojnosti, s níž nevědí, co počít. Chybí tu prostřední článek mezi těmito dvěma póly společnosti — peníze.

Či opravdu by to mohlo jít bez peněz? Mělo by to jít, bohužel, svět sotva se v dohledné době zbaví klamně představy o všemohoucnosti peněz. Je pravda, že mezi národohospodáři přibývá lidí, kteří vidí, že s moderním peněžním hospodářstvím jsme u konce a že bude nutno vytvořit nové jeho formy anebo vybrat si nové měřítko hodnot a méně se ohlížet na „světové ceny“.

Pojem „světové ceny“ byl vytvořen bursiány, kteří jej také nahávají a plní obsahem podle svých zájmů.

Náš rolník sklídí výsledky své celoroční práce a nějaký manévr na chicagské burse mu z toho udělat může takřka bezcennou věc. Kde má potom vzít peníze na potřeby pro sebe a rodinu, kde na obnovu opotřebovaného nářadí a na další zdokonalování podniku? Člověku se opravdu někdy zdá, že bude potřebl vrátiti se k nějakým moderním formám směnného obchodu anebo učinit měřítkem hodnot práci, aby oběh zboží nebyl zdržován či dokonce znemožňován. Není možno přiblížit k tomu, aby se někdo trápil v zemědělství úmornou prací a aby někdo nakonec mu řekl, že jeho práce byla zbytečná a nesmyslná, poněvadž její výsledky nikdo nechce. Jistě by k tomu nedocházelo, kdyby se stýkal výrobce přímo se spotřebitelem bez prostřednictví.

Dnešní skoro všechny krise v oboru hmotné kultury jsou v podstatě krisemi banditismu národů i jednotlivců, lačnosti pověr a bezohledného sobectví — krise krátkozrakosti. Učeně se tomu říká po angličkovsku „vysoká hospodářská čísla“ — v jadrné češtině je to zlodějina. Je to, na mou věru, jenom krise zlodějny, omezených mozků a tvrdých srdcí. Mluví se často o tvrdých realitách hospodářského života — myslím, že hlavní tvrdou realitou jsou právě tato tvrdá srdce, jež tolik lidí vyhánějí buď přímo ze světa anebo do řad nezaměstnaných.

Příklad takové mozkové neschopnosti je náš textilní průmysl. Mluví se dokonce o jeho likvidaci a přece bylo někým řečeno, že kdyby u nás spotřeba textilií dosáhla americké úrovně (7 kg na hlavu ročně — při tom to prý není maximum), že by celý veliký průmysl textilu nestačil vyrábět ani pro vnitřní trh. U nás připadá na obyvatele asi 2—3 kg ročně. Tohoto podnětu se však nikdo z fabrikantů nechopil, slyšíme je jen říukat a naříkat na nepříznivé poměry, konkurenci atd. Aby si páni posvítili řádně na sebe a své metody — to jim asi sotva napadne. Chodíme špatně ošaceni, máme žalostně málo prádla tělesného, ložního, stolního — trápí nás to, chtěli bychom to všechno mít, poptávka tedy by byla — nabídka je rovněž víc než dostatečná — nicméně naše prádelníky zejí dále z poloviny prázdnotou a sklady textilních továren a obchodů jsou dále nácpany až k prasknutí. Naše peníze, jež bychom mohli za textilie vydati, leží v našich kapsách a peníze průmyslníkův v jejich skladech. Kdo tím pohne, kdo zamíchá tuto stojatou vodu zaostálého myšlení a malých mozků posledých před-

stavou rentability stůj co stůj? Vázané hospodářství jsme už odstranili, svázané mozky řadí však dále. Chybí odvaHa, chybí Bařova vůle sloužit veřejnosti. Bařovy úspěchy — toř vlastně peníze řtvané bičem jeho podnikavého ducha do největři rychlosti v oběhu. Neúspěchy textilníků a celé řady jiných odvětví — toř úzkostlivá snaha, aby se peníze obracely co nejpomaleji. Na koho čekají, snad na ta nebesa, že jim zboží odkoupí.

Se všech stran to dnes volá, aby se vážně začalo s přestavbou myřlení, aby se zamezily tak strašné zjevy, jež vidíme kolem sebe dnes. Jaká může býti úloha lidí, kteří do věci vidí, při této změně v nazírání? Není to nic vábného. Chodit po světě s ranečkem krásných frázi anebo přesvědčivých důkazů, je poslání, které k ničemu kloudnému nevede. A přece je tu nebezpečí, neboř Rusko svou pětiletkou (tvrdí se, že kdyby pouhá její třetina se bolševikům povedla, že to bude úspěch) tlačí jako můra celý kapitalistický svět na jiné cesty. Je potřebl razit dráhy nového vývoje a nečekat, až si je násilná revoluce mas vynutí. Jde to provést bez krveprolití a zbytečných ztrát, a nebylo by k tomu námitek ani ve třídách bohatých a výrobních, poněvadž by se to dělo v jejich zájmu. Snažím se v malém okruhu svého života šířiti poznání, že je potřebl věcných, střízlivých představ o budoucnosti. Nečekat žádný ráj bez práce, bude třeba potřebl pracovat i více, bude nutno vědět, že vývoj může jiti pouze v duchu hesla „nic nemít a za všechno býti odpovědným“. Sám pro sebe nečekám nějakého zlepření svého postavení — mě úplně stačí, zmizí-li postupně takové křiklavé protivy, jako když ředitel podniku má miliony ročně a když zaměstnanec téhož podniku se věří, poněvadž se 150 Kč týdně nemůže vyživiti rodinu. Co dále čekám od nového řádu, je rozkoř častější změny zaměstnání. Při dneřním zmechanisování výroby inteligentní člověk může s úspěchem poznat celou řadu zaměstnání, a to ne pouze diletantsky. Já už znám zemědělství, mlynářství, v Rusku jsem pracoval na obrábění kovů, dělal jsem boty, teř pracuji v tiskárně — a všude, mohu to klidně říci, s úspěchem. Teř bych chtěl poznat elektrotechniku, automobilní výrobu, rád bych konečně pěstoval nějakou vědu. Protiví se mi pouze dělání majetku a odborové organizace, které nechtějí pustit k oboru nikoho, kdo nemá výuční list. Jak rád bych na př. časem si vyjel ven na zemědělskou práci — venku jsou dřinou zavaleni — stačilo by pouze založit takovou zprostředkovací instituci, která by platila mé rodině v době, když bych byl venku. Je to všechno jen otázka organizace. Takový venkovan zase by rád pobyl časem ve městě atd. To by byl potom život s největřím počtem změn a tudíž i slastí.

Pane redaktore, musím skončit tyto rozházené kapitoly. Měl bych toho na srdci ještě mnoho, to však požaluji Bohu.

Přeji Vám mnoho zdaru a zdravím Vás srdečně.

V úctě

9./7. 1930.

J. Duben.

Roger Martin du Gard, RODINA THIBAULTŮ III. (Vesna), přeložili Frant. a Dr. Hanuš Jelínkové. S původním dřevorytem na obálece a v grafické úpravě Cyrila Boudy. Generační román Thibaultů dospívá v této nové knize mohutného citového vzepětí. Jsou tu dva milostné romány bratřích Thibaultů: Jakubův a Jenny, pastelová idyla o nekonečné spoustě měkkých tónů lásky — dokonaleý pendant horečného napětí vášni v milostném vzplanutí Antonína a Rachel, příběhu vášně; Thibaultové jsou dnes nejkrásnějším květem renaissance francouzského románu citového.

Cena Kč 45.—, v celoplátěné vazbě Kč 60.—, nakladatel F. Topič, knihkupec, Praha I., Národní tř. 11., i u všech knihkupců.

Velký výběr

plnicích per

(Parker, Wagner, Waterman, Astoria, Mont Blanc atd.),

crayonů, zápisníků, soenecken a pod. psacích souprav a podložek; aktovek a jiných nepostradatelných pomůcek kanc. i technických má na skladě:

K. Vagner, Brno Česká 16.